

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ФАКУЛЬТЕТ ФІНАНСІВ ТА ОБЛІКУ

КАФЕДРА ФІНАНСІВ ім. С. І. ЮРІЯ

ПРАКТИКУМ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«БЮДЖЕТНА СИСТЕМА»

для студентів денної та заочної форм навчання першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»

Тернопіль
2022

Практикум з навчальної дисципліни «Бюджетна система» для студентів денної та заочної форм навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Тернопіль: ЗУНУ, 2022. 67 с.

Укладач:

Лободіна Зоряна Миколаївна – д. е. н., професор, професор кафедри фінансів ім. С. І. Юрія Західноукраїнського національного університету;

Відповідальна за випуск:

Кириленко Ольга Павлівна, д. е. н., професор, завідувач кафедри фінансів ім. С. І. Юрія Західноукраїнського національного університету.

Рецензенти:

Дем'янишин В. Г., доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів ім. С. І. Юрія Західноукраїнського національного університету;

Скибиляк С. І., директор департаменту фінансів Тернопільської військової державної адміністрації.

*Практикум з навчальної дисципліни «Бюджетна система» розглянуто і рекомендовано до друку кафедрою фінансів ім. С. І. Юрія Західноукраїнського національного університету
(протокол № 1 від 29 серпня 2022 р.).*

Зміст

Вступ	4
Тематика практичних занять з дисципліни «Бюджетна система»	6
Завдання для практичних занять з дисципліни «Бюджетна система»	19
Рекомендовані джерела інформації	66

Вступ

Дисципліна «Бюджетна система» належить до блоку обов'язкових дисциплін циклу професійної підготовки бакалавра галузі знань 07 Управління та адміністрування, спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування.

Дисципліна спрямована на формування теоретичних знань щодо сутності та призначення бюджету держави як інструменту регулювання соціально-економічних процесів, особливостей організації і функціонування бюджетної системи, діагностики її стану, формування і реалізації бюджетної політики, здійснення фіскального регулювання, організації бюджетного процесу на державному і місцевому рівнях, використання сучасних технологій бюджетування, управління бюджетними ресурсами та набуття практичних навичок використовувати одержані знання для обґрунтування складних професійних рішень і вирішення проблем під час професійної діяльності в умовах невизначеності, ризиків та динамічних змін у сфері фінансів.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Бюджетна система» є:

- вивчити бюджетну термінологію, зрозуміти соціально-економічну сутність бюджету, призначення та роль як інструменту державного регулювання у забезпеченні сталого інклюзивного розвитку держави, вивчити складові частини бюджету;
- ознайомитися із засадами формування та реалізації бюджетної політики, зрозуміти дію фінансових методів, інструментів, важелів, вивчити механізм реалізації бюджетної політики; розуміти принципи, методи та інструменти фіскального регулювання;
- розвинути вміння виявляти причини, оцінювати наслідки виникнення бюджетного дефіциту й шукати джерела його фінансування;
- вивчити механізм та зрозуміти особливості функціонування бюджетної системи, навчитися діагностувати її стан, виявляти проблеми функціонування державного та місцевих бюджетів, бюджетні ризики та оцінювати їхній вплив; розвинути навички обґрунтування рішень щодо нейтралізації негативної дії бюджетних ризиків та визначення тенденцій функціонування бюджетної системи в контексті реформування публічних фінансів;
- ознайомитися із організаційними засадами, послідовністю стадій та способами забезпечення прозорості бюджетного процесу, засвоїти методи залучення громадськості до бюджетного процесу;
- набути вміння застосовувати сучасні технології бюджетування у бюджетному процесі на державному та місцевому рівнях та інструменти інклюзивного, проектного і транспарентного підходів під час управління бюджетними ресурсами;
- розвинути навички застосування сучасного інформаційного та програмного забезпечення для формування та аналізу основних документів, які використовуються у бюджетному процесі на державному та місцевому рівнях, ознайомитися із послідовністю стадій бюджетного процесу та основними функціями його учасників;
- вивчити бюджетне законодавство, засвоїти засади та розвинути навички здійснення контролю за дотриманням бюджетного законодавства;
- зрозуміти соціально-економічну сутність та вивчити класифікацію доходів бюджету, навчитися аналізувати та планувати доходи державного і місцевих бюджетів України;

- розвинути вміння виявляти й аналізувати причини фіскальних дисбалансів, зрозуміти методи бюджетного регулювання та навчитися розраховувати міжбюджетні трансферти;
- зрозуміти соціально-економічну сутність та вивчити класифікацію видатків бюджету, навчитися аналізувати та планувати видатки державного і місцевих бюджетів України;
- ознайомитися з функціональним призначенням, особливостями планування та здійснення видатків бюджетів на реалізацію управлінської, оборонної та соціальної функцій держави, навчитися здійснювати їх аналіз;
- ознайомитися з функціональним призначенням, особливостями планування та здійснення витрат бюджетів на реалізацію економічної функції держави та витрат бюджетів, пов'язаних з управлінням державним та місцевим боргом, вміти здійснювати їх аналіз;
- розвинути навички пропонування обґрунтованих рішень щодо формування і використання бюджетних ресурсів, використання теоретичних знань для розв'язання практичних завдань та змістовного інтерпретування отриманих результатів.

Практикум з навчальної дисципліни «Бюджетна система» для студентів денної та заочної форм навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» містить тематику та мету практичних занять з дисципліни «Бюджетна система», питання для обговорення та контрольні запитання і завдання до кожної теми зокрема, тестові завдання, задачі, перелік рекомендованих джерел інформації. Зміст практикуму орієнтований на поглиблення, узагальнення та закріплення знань з дисципліни «Бюджетна система», що їх студенти здобувають в процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці заради вдосконалення функціонування бюджетів в Україні. Практикум відповідає меті та завданням дисципліни «Бюджетна система».

Тематика практичних занять з дисципліни «Бюджетна система»

Денна форма

Змістовий модуль 1. Роль бюджету та бюджетної системи у забезпеченні сталого розвитку держави.

Практичне заняття 1, 2.

Тема 1. Сутність, призначення і роль бюджету держави

Мета: ознайомлення із сутністю, функціями, призначенням бюджету держави; характерними рисами та складовими бюджету як основного фінансового плану держави; складом та розвитком бюджетного законодавства; володіння технологіями, методами та інструментами управління бюджетними ресурсами.

Питання для обговорення:

1. Історичні аспекти виникнення бюджету.
2. Соціально-економічна сутність, призначення та роль бюджету у забезпеченні сталого розвитку держави.
3. Функції бюджету як економічної категорії.
4. Складові частини та характерні риси бюджету як основного фінансового плану держави.
5. Бюджетне законодавство та його розвиток в Україні.

Дискусійне обговорення сутності і функцій бюджету держави.

Практичне заняття 3.

Тема 2. Бюджетна політика як інструмент сталого розвитку держави

Мета: ознайомлення із сутністю, складовими, принципами, особливостями формування і реалізації бюджетної політики, призначенням бюджетного механізму, його структурою та принципами формування і функціонування; оволодіння навиками застосування знання законодавства у сфері фіскального регулювання.

Питання для обговорення:

1. Економічна сутність, складові та види бюджетної політики.
2. Принципи бюджетної політики.
3. Бюджетний механізм та його роль у реалізації бюджетної політики.
4. Принципи формування і функціонування бюджетного механізму.
5. Фіскальне регулювання як складова державного регулювання соціально-економічних явищ і процесів.
6. Нормативно-правове та інформаційне забезпечення фіскального регулювання.
7. Принципи, інструменти та методи фіскального регулювання.

Дискусійне обговорення векторів бюджетної політики в умовах пандемічних шоків та війни в Україні.

Практичне заняття 4.

Тема 3. Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування

Мета: ознайомлення із показниками, які характеризують стан бюджету; сутністю, причинами виникнення, наслідками та джерелами фінансування бюджетного дефіциту.

Питання для обговорення:

1. Бюджетний дефіцит та профіцит як показники стану бюджету.
2. Причини виникнення, види та соціально-економічні наслідки бюджетного дефіциту.
3. Джерела фінансування бюджетного дефіциту.

Дискусійне обговорення переваг та недоліків боргового фінансування.

Практичне заняття 5, 6.

Тема 4. Бюджетна система та засади її побудови

Мета: ознайомлення із характеристикою основних ланок бюджетної системи держави, особливостями бюджетного устрою; суттю і складом бюджетної класифікації; видами бюджетних ризиків та технологіями управління ними.

Питання для обговорення:

1. Поняття та склад бюджетної системи України.
2. Принципи побудови бюджетної системи.
3. Механізм та особливості функціонування бюджетної системи.
4. Методичний інструментарій діагностики стану бюджетної системи.
5. Фіскальна децентралізація та її вплив на функціонування бюджетної системи.
6. Бюджетна класифікація та її зміст.
7. Бюджетні ризики: економічна сутність, види та управління.

Дискусійне обговорення сучасних викликів та проблем функціонування і розвитку бюджетної системи.

Практичні завдання щодо діагностики стану бюджетної системи.

Практичне заняття 7.

Тема 5. Бюджетний процес: теоретичні та організаційні засади

Мета: засвоєння сутності та ознайомлення із стадіями бюджетного процесу; ознайомлення з функціями учасників бюджетного процесу, функціями та видами розпорядників бюджетних коштів, порядком участі громадськості у бюджетному процесі.

Питання для обговорення:

1. Поняття та принципи організації бюджетного процесу.
2. Бюджетний регламент, його зміст, завдання та засади побудови.
3. Учасники бюджетного процесу та характеристика їхніх функцій.
4. Прозорість (транспарентність) бюджетного процесу.
5. Участь громадськості у бюджетному процесі.

Дискусійне обговорення: необхідності та проблем залучення громадськості до бюджетного процесу; проблем та шляхів застосування інструментів інклюзивного та транспарентного підходів у бюджетному процесі.

Практичне заняття 8.

Тема 6. Технології бюджетування

Мета: ознайомлення із сутністю та видами технологій бюджетування, володіння навиками використання сучасних технологій бюджетування у бюджетному процесі на державному і локальному рівнях.

Питання для обговорення:

1. Сутність та види технологій бюджетування.
2. Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі та характеристика його складових.
3. Учасницьке (партиципаторне) бюджетування та його ознаки.
4. Гендерно орієнтоване бюджетування і його характеристика.
5. Середньострокове бюджетне планування та особливості його застосування у бюджетному процесі.

Дискусійне обговорення переваг та недоліків сучасних технологій бюджетування.

Моделювання практичних ситуацій, пов'язаних з організацією партиципаторного бюджетування на рівні територіальної громади.

Практичне заняття 9, 10.

Тема 7. Бюджетний процес на державному рівні

Мета: ознайомлення із організацією бюджетного процесу на державному рівні та оволодіння навичками застосування сучасного інформаційного та програмного забезпечення для формування та аналізу основних документів, які використовуються у бюджетному процесі; оволодіння навичками виявлення проблем в організації бюджетного процесу на державному рівні.

Питання для обговорення:

1. Складання, розгляд і схвалення Бюджетної декларації.
2. Складання проекту Державного бюджету України.
3. Бюджетний запит та порядок його складання.
4. Розгляд проекту та прийняття закону про Державний бюджет України.
5. Організація виконання державного бюджету.
6. Бюджетний розпис, порядок його складання та затвердження.
7. Підготовка та розгляд звіту про виконання державного бюджету.

Моделювання практичних ситуацій, пов'язаних з організацією бюджетного процесу на державному рівні.

Практичне заняття 11, 12.

Тема 8. Бюджетний процес на місцевому рівні

Мета: ознайомлення із організацією бюджетного процесу на місцевому рівні та оволодіння навичками застосування сучасного інформаційного та програмного забезпечення для формування та аналізу основних документів, які використовуються у бюджетному процесі; оволодіння навичками виявлення проблем в організації бюджетного процесу на місцевому рівні.

Питання для обговорення:

1. Порядок складання та розгляд прогнозу місцевого бюджету.
2. Складання проекту місцевого бюджету.
3. Розгляд проекту та прийняття рішення про місцевий бюджет.
4. Організація виконання місцевого бюджету.
5. Підготовка та розгляд звіту про виконання місцевого бюджету.

Моделювання практичних ситуацій, пов'язаних з організацією бюджетного процесу на місцевому рівні.

Практичне заняття 13.

Тема 9. Організація та методика здійснення контролю за дотриманням бюджетного законодавства

Мета: ознайомлення із організацією та методикою проведення контролю за дотриманням бюджетного законодавства; оволодіння методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері публічних фінансів.

Питання для обговорення:

1. Сутність та види контролю за дотриманням бюджетного законодавства.
2. Принципи організації, методи та методичні прийоми здійснення контролю за дотриманням бюджетного законодавства.
3. Система органів бюджетного контролю в Україні.
4. Види порушень бюджетного законодавства та застосування заходів впливу за порушення бюджетного законодавства.

Дискусійне обговорення проблем здійснення контролю за дотриманням бюджетного законодавства та шляхів підвищення його ефективності.

Практичні завдання щодо виявлення та розрахунку обсягу порушень бюджетного законодавства.

Змістовий модуль 2. Система доходів та видатків бюджету.

Практичне заняття 14, 15.

Тема 10. Система доходів бюджету

Мета: ознайомлення з сутністю, видами доходів бюджетів, джерелами та методами їх формування; оволодіння практичними навиками аналізу доходів державного та місцевих бюджетів, виявлення проблем формування дохідної частини бюджетів держави.

Питання для обговорення:

1. Соціально-економічна сутність та класифікація доходів бюджету держави.
2. Методи та джерела формування доходів бюджету держави.
3. Склад та види доходів Державного бюджету України.
4. Склад та види доходів місцевих бюджетів.
5. Планування доходів державного та місцевих бюджетів.

Дискусійне обговорення проблем формування бюджетних ресурсів та шляхів їх вирішення в сучасних умовах.

Практичні завдання щодо розрахунку обсягу, структури доходів бюджетів різних рівнів та їх аналізу.

Практичне заняття 16.

Тема 11. Міжбюджетні відносини та система міжбюджетних трансфертів

Мета: ознайомлення з організацією міжбюджетних відносин; завданнями і методами бюджетного регулювання; сутністю, видами та особливостями міжбюджетних трансфертів; оволодіння практичними навиками аналізу міжбюджетних трансфертів та виявлення проблем їх розрахунку і передачі між бюджетами.

Питання для обговорення:

1. Сутність та організація міжбюджетних відносин в Україні.

2. Бюджетне регулювання, його сутність та методи.
3. Види міжбюджетних трансфертів та їхня характеристика.
4. Дотації та порядок їх розрахунку.
5. Склад бюджетних субвенцій та особливості їх надання.

Дискусійне обговорення проблем бюджетного регулювання та шляхів їх вирішення в сучасних умовах.

Практичні завдання щодо розрахунку обсягу, структури міжбюджетних трансфертів та їх аналізу.

Практичне заняття 17.

Тема 12. Система видатків бюджету

Мета: ознайомлення з сутністю, видами видатків бюджетів, сутністю, формами та методами бюджетного фінансування; оволодіння практичними навиками аналізу видатків державного та місцевих бюджетів, виявлення проблем їх здійснення на всіх рівнях бюджетної системи держави; оволодіння практичними навиками розрахунку елементів видатків кошторису бюджетної установи та його складання, виявлення проблем нормування видатків.

Питання для обговорення:

1. Соціально-економічна сутність та класифікація видатків бюджету держави.
2. Склад видатків Державного бюджету України.
3. Видатки місцевих бюджетів, їх склад та характеристика.
4. Кошториси бюджетних установ, порядок їх складання та затвердження.

Дискусійне обговорення проблем використання бюджетних ресурсів та шляхів їх вирішення в сучасних умовах.

Практичні завдання щодо розрахунку обсягу, структури видатків бюджетів різних рівнів та їх аналізу.

Практичне заняття 18.

Тема 13. Видатки бюджетів на реалізацію управлінської та оборонної функцій держави

Мета: ознайомлення з функціональним призначенням видатків бюджетів на реалізацію управлінської та оборонної функцій держави, порядком їх планування; оволодіння практичними навиками розрахунку та аналізу видатків державного і місцевих бюджетів на органи державної влади та місцевого самоврядування, оборону, забезпечення громадського порядку, безпеки і судової влади; виявлення проблем здійснення видатків на всіх рівнях бюджетної системи держави.

Питання для обговорення:

1. Функціональне призначення, порядок планування і здійснення видатків державного та місцевих бюджетів на органи державної влади та місцевого самоврядування.
2. Видатки державного бюджету на оборону.
3. Функціональне призначення, порядок планування і здійснення видатків державного бюджету на забезпечення громадського порядку, безпеки і судової влади.

Дискусійне обговорення проблем оптимізації видатків бюджетів на реалізацію управлінської та оборонної функцій держави.

Практичні завдання щодо розрахунку та аналізу видатків державного і місцевих бюджетів на органи державної влади та місцевого самоврядування, оборону, забезпечення громадського порядку, безпеки і судової влади.

Практичне заняття 19.

Тема 14. Видатки бюджетів на реалізацію соціальної функції держави

Мета: ознайомлення з функціональним призначенням видатків бюджетів на реалізацію соціальної функції держави, порядком їх планування; оволодіння практичними навиками розрахунку та аналізу видатків державного та місцевих бюджетів на соціальний захист населення, освіту, охорону здоров'я, духовний і фізичний розвиток, виявлення проблем їх здійснення на всіх рівнях бюджетної системи держави.

Питання для обговорення:

1. Функціональне призначення, порядок планування і здійснення видатків державного та місцевих бюджетів на соціальний захист населення.
2. Видатки державного та місцевих бюджетів на освіту.
3. Функціональне призначення, порядок планування і здійснення видатків державного та місцевих бюджетів на охорону здоров'я.
4. Видатки державного та місцевих бюджетів на духовний і фізичний розвиток.

Дискусійне обговорення проблем: оптимізації видатків бюджетів на реалізацію соціальної функції держави, застосування новітніх форм та інструментів залучення і використання фінансових ресурсів для реалізації проєктів соціального розвитку регіонів і територіальних громад.

Практичні завдання щодо розрахунку та аналізу видатків державного та місцевих бюджетів на соціальний захист населення, освіту, охорону здоров'я, духовний і фізичний розвиток.

Практичне заняття 20.

Тема 15. Витрати бюджетів на реалізацію економічної функції держави

Мета: ознайомлення з функціональним призначенням видатків бюджетів на реалізацію економічної функції держави, порядком їх планування; оволодіння практичними навиками розрахунку та аналізу видатків державного і місцевих бюджетів на економічну діяльність і науку; виявлення проблем здійснення видатків на всіх рівнях бюджетної системи держави.

Питання для обговорення:

1. Функціональне призначення, порядок планування і здійснення видатків державного та місцевих бюджетів на економічну діяльність.
2. Бюджетне кредитування економіки.
3. Функціональне призначення, порядок планування і здійснення видатків державного та місцевих бюджетів на науку.

Дискусійне обговорення проблем: здійснення бюджетного інвестування та кредитування в сучасних умовах, застосування новітніх форм та інструментів залучення і використання фінансових ресурсів для реалізації проєктів економічного розвитку регіонів і територіальних громад.

Практичні завдання щодо розрахунку та аналізу видатків державного і місцевих бюджетів на економічну діяльність і науку.

Практичне заняття 21.

Тема 16. Витрати бюджетів, пов'язані з управлінням державним та місцевим боргом

Мета: ознайомлення з організацією здійснення державних та місцевих запозичень, функціональним призначенням видатків бюджетів на обслуговування і погашення державного та місцевого боргу, виявлення проблем здійснення видатків на всіх рівнях бюджетної системи держави.

Питання для обговорення:

1. Організація здійснення державних та місцевих запозичень.
2. Види державного та місцевого боргу.
3. Планування видатків бюджетів на обслуговування державного та місцевого боргу.
4. Порядок здійснення платежів з обслуговування і погашення державного та місцевого боргу.
5. Борговий портфель держави: управління ризиками та оптимізація структури.

Дискусійне обговорення проблем оптимізації: витрат бюджетів, пов'язаних з управлінням державним та місцевим боргом, структури боргового портфелю держави.

Практичні завдання щодо аналізу видатків бюджетів на обслуговування і погашення державного та місцевого боргу.

Заочна форма

Змістовий модуль 1. Роль бюджету та бюджетної системи у забезпеченні сталого розвитку держави.

Практичне заняття 1.

Тема 1. Сутність, призначення і роль бюджету держави

Мета: ознайомлення із сутністю, функціями, призначенням бюджету держави; характерними рисами та складовими бюджету як основного фінансового плану держави; складом та розвитком бюджетного законодавства; володіння технологіями, методами та інструментами управління бюджетними ресурсами.

Питання для обговорення:

1. Історичні аспекти виникнення бюджету.
2. Соціально-економічна сутність, призначення та роль бюджету у забезпеченні сталого розвитку держави.
3. Функції бюджету як економічної категорії.
4. Складові частини та характерні риси бюджету як основного фінансового плану держави.
5. Бюджетне законодавство та його розвиток в Україні.

Дискусійне обговорення сутності і функцій бюджету держави.

Тема 2. Бюджетна політика як інструмент сталого розвитку держави

Мета: ознайомлення із сутністю, складовими, принципами, особливостями формування і реалізації бюджетної політики, призначенням бюджетного механізму,

його структурою та принципами формування і функціонування; оволодіння навиками застосування знання законодавства у сфері фіскального регулювання.

Питання для обговорення:

1. Економічна сутність, складові та види бюджетної політики.
2. Принципи бюджетної політики.
3. Бюджетний механізм та його роль у реалізації бюджетної політики.
4. Принципи формування і функціонування бюджетного механізму.
5. Фіскальне регулювання як складова державного регулювання соціально-економічних явищ і процесів.
6. Нормативно-правове та інформаційне забезпечення фіскального регулювання.
7. Принципи, інструменти та методи фіскального регулювання.

Дискусійне обговорення векторів бюджетної політики в умовах пандемічних шоків та війни в Україні.

Тема 3. Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування

Мета: ознайомлення із показниками, які характеризують стан бюджету; сутністю, причинами виникнення, наслідками та джерелами фінансування бюджетного дефіциту.

Питання для обговорення:

1. Бюджетний дефіцит та профіцит як показники стану бюджету.
2. Причини виникнення, види та соціально-економічні наслідки бюджетного дефіциту.
3. Джерела фінансування бюджетного дефіциту.

Дискусійне обговорення переваг та недоліків боргового фінансування.

Тема 4. Бюджетна система та засади її побудови

Мета: ознайомлення із характеристикою основних ланок бюджетної системи держави, особливостями бюджетного устрою; суттю і складом бюджетної класифікації; видами бюджетних ризиків та технологіями управління ними.

Питання для обговорення:

1. Поняття та склад бюджетної системи України.
2. Принципи побудови бюджетної системи.
3. Механізм та особливості функціонування бюджетної системи.
4. Методичний інструментарій діагностики стану бюджетної системи.
5. Фіскальна децентралізація та її вплив на функціонування бюджетної системи.
6. Бюджетна класифікація та її зміст.
7. Бюджетні ризики: економічна сутність, види та управління.

Дискусійне обговорення сучасних викликів та проблем функціонування і розвитку бюджетної системи.

Практичні завдання щодо діагностики стану бюджетної системи.

Тема 5. Бюджетний процес: теоретичні та організаційні засади

Мета: засвоєння сутності та ознайомлення із стадіями бюджетного процесу; ознайомлення з функціями учасників бюджетного процесу, функціями та видами

розпорядників бюджетних коштів, порядком участі громадськості у бюджетному процесі.

Питання для обговорення:

1. Поняття та принципи організації бюджетного процесу.
2. Бюджетний регламент, його зміст, завдання та засади побудови.
3. Учасники бюджетного процесу та характеристика їхніх функцій.
4. Прозорість (транспарентність) бюджетного процесу.
5. Участь громадськості у бюджетному процесі.

Дискусійне обговорення: необхідності та проблем залучення громадськості до бюджетного процесу; проблем та шляхів застосування інструментів інклюзивного та транспарентного підходів у бюджетному процесі.

Тема 6. Технології бюджетування

Мета: ознайомлення із сутністю та видами технологій бюджетування, володіння навиками використання сучасних технологій бюджетування у бюджетному процесі на державному і локальному рівнях.

Питання для обговорення:

1. Сутність та види технологій бюджетування.
2. Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі та характеристика його складових.
3. Учасницьке (партиципаторне) бюджетування та його ознаки.
4. Гендерно орієнтоване бюджетування і його характеристика.
5. Середньострокове бюджетне планування та особливості його застосування у бюджетному процесі.

Дискусійне обговорення переваг та недоліків сучасних технологій бюджетування.

Моделювання практичних ситуацій, пов'язаних з організацією партиципаторного бюджетування на рівні територіальної громади.

Тема 7. Бюджетний процес на державному рівні

Мета: ознайомлення із організацією бюджетного процесу на державному рівні та оволодіння навичками застосування сучасного інформаційного та програмного забезпечення для формування та аналізу основних документів, які використовуються у бюджетному процесі; оволодіння навиками виявлення проблем в організації бюджетного процесу на державному рівні.

Питання для обговорення:

1. Складання, розгляд і схвалення Бюджетної декларації.
2. Складання проекту Державного бюджету України.
3. Бюджетний запит та порядок його складання.
4. Розгляд проекту та прийняття закону про Державний бюджет України.
5. Організація виконання державного бюджету.
6. Бюджетний розпис, порядок його складання та затвердження.
7. Підготовка та розгляд звіту про виконання державного бюджету.

Моделювання практичних ситуацій, пов'язаних з організацією бюджетного процесу на державному рівні.

Тема 8. Бюджетний процес на місцевому рівні

Мета: ознайомлення із організацією бюджетного процесу на місцевому рівні та оволодіння навичками застосування сучасного інформаційного та програмного забезпечення для формування та аналізу основних документів, які використовуються у бюджетному процесі; оволодіння навичками виявлення проблем в організації бюджетного процесу на місцевому рівні.

Питання для обговорення:

1. Порядок складання та розгляд прогнозу місцевого бюджету.
2. Складання проекту місцевого бюджету.
3. Розгляд проекту та прийняття рішення про місцевий бюджет.
4. Організація виконання місцевого бюджету.
5. Підготовка та розгляд звіту про виконання місцевого бюджету.

Моделювання практичних ситуацій, пов'язаних з організацією бюджетного процесу на місцевому рівні.

Тема 9. Організація та методика здійснення контролю за дотриманням бюджетного законодавства

Мета: ознайомлення із організацією та методикою проведення контролю за дотриманням бюджетного законодавства; оволодіння методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері публічних фінансів.

Питання для обговорення:

1. Сутність та види контролю за дотриманням бюджетного законодавства.
2. Принципи організації, методи та методичні прийоми здійснення контролю за дотриманням бюджетного законодавства.
3. Система органів бюджетного контролю в Україні.
4. Види порушень бюджетного законодавства та застосування заходів впливу за порушення бюджетного законодавства.

Дискусійне обговорення проблем здійснення контролю за дотриманням бюджетного законодавства та шляхів підвищення його ефективності.

Практичні завдання щодо виявлення та розрахунку обсягу порушень бюджетного законодавства.

Змістовий модуль 2. Система доходів та видатків бюджету.

Практичне заняття 2.

Тема 10. Система доходів бюджету

Мета: ознайомлення з сутністю, видами доходів бюджетів, джерелами та методами їх формування; оволодіння практичними навичками аналізу доходів державного та місцевих бюджетів, виявлення проблем формування дохідної частини бюджетів держави.

Питання для обговорення:

1. Соціально-економічна сутність та класифікація доходів бюджету держави.
2. Методи та джерела формування доходів бюджету держави.
3. Склад та види доходів Державного бюджету України.

4. Склад та види доходів місцевих бюджетів.
5. Планування доходів державного та місцевих бюджетів.

Дискусійне обговорення проблем формування бюджетних ресурсів та шляхів їх вирішення в сучасних умовах.

Практичні завдання щодо розрахунку обсягу, структури доходів бюджетів різних рівнів та їх аналізу.

Тема 11. Міжбюджетні відносини та система міжбюджетних трансфертів

Мета: ознайомлення з організацією міжбюджетних відносин; завданнями і методами бюджетного регулювання; сутністю, видами та особливостями міжбюджетних трансфертів; оволодіння практичними навиками аналізу міжбюджетних трансфертів та виявлення проблем їх розрахунку і передачі між бюджетами.

Питання для обговорення:

1. Сутність та організація міжбюджетних відносин в Україні.
2. Бюджетне регулювання, його сутність та методи.
3. Види міжбюджетних трансфертів та їхня характеристика.
4. Дотації та порядок їх розрахунку.
5. Склад бюджетних субвенцій та особливості їх надання.

Дискусійне обговорення проблем бюджетного регулювання та шляхів їх вирішення в сучасних умовах.

Практичні завдання щодо розрахунку обсягу, структури міжбюджетних трансфертів та їх аналізу.

Тема 12. Система видатків бюджету

Мета: ознайомлення з сутністю, видами видатків бюджетів, сутністю, формами та методами бюджетного фінансування; оволодіння практичними навиками аналізу видатків державного та місцевих бюджетів, виявлення проблем їх здійснення на всіх рівнях бюджетної системи держави; оволодіння практичними навиками розрахунку елементів видатків кошторису бюджетної установи та його складання, виявлення проблем нормування видатків.

Питання для обговорення:

1. Соціально-економічна сутність та класифікація видатків бюджету держави.
2. Склад видатків Державного бюджету України.
3. Видатки місцевих бюджетів, їх склад та характеристика.
4. Кошториси бюджетних установ, порядок їх складання та затвердження.

Дискусійне обговорення проблем використання бюджетних ресурсів та шляхів їх вирішення в сучасних умовах.

Практичні завдання щодо розрахунку обсягу, структури видатків бюджетів різних рівнів та їх аналізу.

Тема 13. Видатки бюджетів на реалізацію управлінської та оборонної функцій держави

Мета: ознайомлення з функціональним призначенням видатків бюджетів на реалізацію управлінської та оборонної функцій держави, порядком їх планування;

оволодіння практичними навиками розрахунку та аналізу видатків державного і місцевих бюджетів на органи державної влади та місцевого самоврядування, оборону, забезпечення громадського порядку, безпеки і судової влади; виявлення проблем здійснення видатків на всіх рівнях бюджетної системи держави.

Питання для обговорення:

1. Функціональне призначення, порядок планування і здійснення видатків державного та місцевих бюджетів на органи державної влади та місцевого самоврядування.
2. Видатки державного бюджету на оборону.
3. Функціональне призначення, порядок планування і здійснення видатків державного бюджету на забезпечення громадського порядку, безпеки і судової влади.

Дискусійне обговорення проблем оптимізації видатків бюджетів на реалізацію управлінської та оборонної функцій держави.

Практичні завдання щодо розрахунку та аналізу видатків державного і місцевих бюджетів на органи державної влади та місцевого самоврядування, оборону, забезпечення громадського порядку, безпеки і судової влади.

Тема 14. Видатки бюджетів на реалізацію соціальної функції держави

Мета: ознайомлення з функціональним призначенням видатків бюджетів на реалізацію соціальної функції держави, порядком їх планування; оволодіння практичними навиками розрахунку та аналізу видатків державного та місцевих бюджетів на соціальний захист населення, освіту, охорону здоров'я, духовний і фізичний розвиток, виявлення проблем їх здійснення на всіх рівнях бюджетної системи держави.

Питання для обговорення:

1. Функціональне призначення, порядок планування і здійснення видатків державного та місцевих бюджетів на соціальний захист населення.
2. Видатки державного та місцевих бюджетів на освіту.
3. Функціональне призначення, порядок планування і здійснення видатків державного та місцевих бюджетів на охорону здоров'я.
4. Видатки державного та місцевих бюджетів на духовний і фізичний розвиток.

Дискусійне обговорення проблем: оптимізації видатків бюджетів на реалізацію соціальної функції держави, застосування новітніх форм та інструментів залучення і використання фінансових ресурсів для реалізації проєктів соціального розвитку регіонів і територіальних громад.

Практичні завдання щодо розрахунку та аналізу видатків державного та місцевих бюджетів на соціальний захист населення, освіту, охорону здоров'я, духовний і фізичний розвиток.

Тема 15. Витрати бюджетів на реалізацію економічної функції держави

Мета: ознайомлення з функціональним призначенням видатків бюджетів на реалізацію економічної функції держави, порядком їх планування; оволодіння практичними навиками розрахунку та аналізу видатків державного і місцевих

бюджетів на економічну діяльність і науку; виявлення проблем здійснення видатків на всіх рівнях бюджетної системи держави.

Питання для обговорення:

1. Функціональне призначення, порядок планування і здійснення видатків державного та місцевих бюджетів на економічну діяльність.
2. Бюджетне кредитування економіки.
3. Функціональне призначення, порядок планування і здійснення видатків державного та місцевих бюджетів на науку.

Дискусійне обговорення проблем: здійснення бюджетного інвестування та кредитування в сучасних умовах, застосування новітніх форм та інструментів залучення і використання фінансових ресурсів для реалізації проєктів економічного розвитку регіонів і територіальних громад.

Практичні завдання щодо розрахунку та аналізу видатків державного і місцевих бюджетів на економічну діяльність і науку.

Тема 16. Витрати бюджетів, пов'язані з управлінням державним та місцевим боргом

Мета: ознайомлення з організацією здійснення державних та місцевих запозичень, функціональним призначенням видатків бюджетів на обслуговування і погашення державного та місцевого боргу, виявлення проблем здійснення видатків на всіх рівнях бюджетної системи держави.

Питання для обговорення:

1. Організація здійснення державних та місцевих запозичень.
2. Види державного та місцевого боргу.
3. Планування видатків бюджетів на обслуговування державного та місцевого боргу.
4. Порядок здійснення платежів з обслуговування і погашення державного та місцевого боргу.
5. Борговий портфель держави: управління ризиками та оптимізація структури.

Дискусійне обговорення проблем оптимізації: витрат бюджетів, пов'язаних з управлінням державним та місцевим боргом, структури боргового портфелю держави.

Практичні завдання щодо аналізу видатків бюджетів на обслуговування і погашення державного та місцевого боргу.

Завдання для практичних занять з дисципліни «Бюджетна система»

Тема 1. Сутність, призначення і роль бюджету держави

Контрольні запитання і завдання:

1. У чому полягає сутність бюджету як об'єктивної економічної категорії?
2. Які ознаки властиві бюджетним відносинам?
3. Назвіть відомі вам об'єкти та суб'єкти бюджетних відносин.
4. Дайте характеристику бюджету як економічного явища і покажіть зв'язок цього явища із сутністю бюджету.
5. У чому полягає матеріальний зміст бюджету?
6. Як ви розумієте бюджет держави за формою?
7. Охарактеризуйте бюджет держави за його організаційною побудовою.
8. Які функції виконує бюджет, будучи економічною категорією?
9. Виділіть характерні риси бюджету як централізованого фонду грошових коштів держави.
10. У чому полягає призначення та яка роль бюджету держави в суспільстві?
11. Що таке загальний фонд бюджету та які складові він включає?
12. Що таке спеціальний фонд бюджету та які складові він включає?
13. Які Вам відомі види власних надходжень бюджетних установ?
14. На які цілі можуть використовуватися власні надходження бюджетних установ?
15. Що таке бюджетне законодавство, які відносини воно регламентує та які складові включає?

Тести

1. Країною, де народився бюджет та бюджетне право, можна вважати:

- A. Францію
- B. Англію
- C. Древню Грецію
- D. Німеччину

2. У період Київської Русі, коли бюджет існував у формі князівської казни, державні доходи склалися головним чином з:

- A. Податків
- B. Торгового мита
- C. Повинностей
- D. Данини

3. Слово «бюджет» походить від старонормандського bougette , що означає:

- A. Шкіряний мішок
- B. Кошик
- C. Державна скарбниця
- D. Кишеня

4. За сутністю бюджет держави як об'єктивна економічна категорія – це:

- A. Сукупність реальних грошових потоків у розрізі їхніх окремих видів, які забезпечують формування і використання бюджетного фонду

В. Один із найважливіших інструментів регулювання всіх соціально-економічних процесів

С. Сукупність грошових відносин, пов'язаних з розподілом і перерозподілом ВВП і національного багатства, з метою формування і використання основного централізованого фонду грошових коштів, призначеного для забезпечення виконання державою її функцій

Д. План формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюють відповідно органи державної влади, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду

5. За формою бюджет є :

А. Сукупністю реальних грошових потоків у розрізі їхніх окремих видів, які забезпечують формування і використання бюджетного фонду

В. Одним із найважливіших інструментів регулювання всіх соціально-економічних процесів

С. Сукупністю грошових відносин, пов'язаних з розподілом і перерозподілом ВВП і національного багатства, з метою формування і використання основного централізованого фонду грошових коштів, призначеного для забезпечення виконання державою її функцій

Д. Планом формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюють відповідно органи державної влади, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду

6. За матеріальним змістом бюджет є:

А. Сукупністю реальних грошових потоків у розрізі їхніх окремих видів, які забезпечують формування і використання бюджетного фонду

В. Одним із найважливіших інструментів регулювання всіх соціально-економічних процесів

С. Центральною ланкою фінансової системи суспільства та основною ланкою державних фінансів, яка має власну структуру, відображену у бюджетній системі

Д. Основним централізованим фондом грошових коштів держави

7. Бюджетні відносини мають такі ознаки:

А. Справедливість, збалансованість, повнота, обґрунтованість

В. Розподільчий характер, вартісне вираження, формування і використання основного централізованого фонду грошових коштів держави

С. Публічність та прозорість, ефективність, справедливість та неупередженість

Д. Законність операцій, субсидіарність, всеохоплюючий характер, відповідність стратегічним і тактичним цілям

8. Який рівень централізації ВВП характерний для західноєвропейської моделі економічної системи?

А. 25-30%

В. 35-45%

С. 50-60%

D. 35-65%

9. Більшість економістів відносять до функцій бюджету наступні:

- A. Розподільча, контрольна
- B. Регулююча, розподільча
- C. Фіскальна, контрольна, соціальна
- D. Контрольна, регулююча, фіскальна

10. Яка з функцій бюджету дозволяє оцінювати якість перерозподільчих процесів, своєчасність і повноту надходжень фінансових ресурсів у державну казну, їх розподіл та ефективність використання?

- A. Розподільча
- B. Фіскальна
- C. Контрольна
- D. Регулююча

Практичне завдання

Складіть кросворд, використовуючи ключові слова теми: *бюджет, бюджетні відносини, фінансовий план, централізований фонд грошових ресурсів, ВВП, держава, бюджетні ресурси, функції бюджету, моделі економічних систем, загальний фонд бюджету, спеціальний фонд бюджету, резервний фонд бюджету, оборотний залишок бюджетних коштів, цільові фонди, бюджетне законодавство.*

Тема 2. Бюджетна політика як інструмент сталого розвитку держави

Контрольні запитання і завдання:

1. Що таке «сталий розвиток»?
2. На яких принципах ґрунтується концепція сталого розвитку?
3. Охарактеризуйте термін «бюджетна політика»?
4. У чому полягає зв'язок сталого розвитку і бюджетної політики?
5. Які вам відомі види бюджетної політики?
6. Охарактеризуйте принципи бюджетної політики.
7. Що таке «бюджетна стратегія»?
8. Що таке «бюджетна тактика»?
9. Чим відрізняється дискреційна бюджетна політика від недискреційної?
10. Дайте визначення бюджетного механізму та поясніть його роль.
11. Охарактеризуйте підсистеми бюджетного механізму.
12. Які Вам відомі принципи формування і функціонування бюджетного механізму?
13. Перелічіть методи бюджетного механізму і охарактеризуйте їх.
14. Перелічіть інструменти та відповідні їм важелі бюджетного механізму і охарактеризуйте їх.
15. Охарактеризуйте форми бюджетного механізму.

Тести

1. Складовою частиною якої політики держави є бюджетна політика?

- A. Соціальної
- B. Економічної
- C. Фінансової
- D. Інвестиційної

2. Бюджетна політика держави це:

- A. Діяльність держави щодо використання бюджетних відносин для забезпечення соціально-економічного розвитку суспільства
- B. Цілісна система дій держави спрямована на реалізацію мети, завдань та пріоритетів довготривалого курсу бюджетної політики, розрахованого на тривалу перспективу
- C. Діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування з визначення стратегічної мети, напрямів, завдань і пріоритетів розвитку бюджетних відносин, засобів бюджетної тактики для їхнього досягнення, та застосування цих засобів на практиці
- D. Комплекс адаптивних заходів впливу держави на стан функціонування конкретних бюджетних взаємовідносин з метою надання їм параметрів, визначених завданнями бюджетної стратегії

3. Основними завданнями, які необхідно виконати для підвищення ефективності бюджетної політики держави, є такі:

- A. Надання пріоритету при формуванні цілей бюджетної політики не політичним інтересам, а соціальному, економічному й екологічному ефектам, що буде досягнутий за результатами їхньої реалізації
- B. Реальне підпорядкування цілей бюджетної політики держави законодавчо затвердженим стратегічним програмам соціального, економічного й екологічного розвитку країни
- C. Забезпечення прив'язки певних заходів та інструментів реалізації бюджетної політики до конкретних цілей, що дасть можливість проводити об'єктивне оцінювання результатів їхньої реалізації
- D. Всі відповіді вірні

4. Бюджетна стратегія це:

- A. Форма реалізації бюджетної стратегії, комплекс адаптивних заходів впливу держави на стан функціонування конкретних бюджетних взаємовідносин з метою надання їм параметрів, визначених завданнями бюджетної стратегії
- B. Діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування з визначення стратегічної мети, напрямів, завдань і пріоритетів розвитку бюджетних відносин, засобів бюджетної тактики для їхнього досягнення, та застосування цих засобів на практиці
- C. Цілісна система дій держави спрямована на реалізацію мети, завдань та пріоритетів довготривалого курсу бюджетної політики, розрахованого на тривалу перспективу, що передбачає вирішення глобальних завдань, визначених економічною стратегією
- D. Діяльність держави щодо використання бюджетних відносин для забезпечення соціально-економічного розвитку суспільства

5. Бюджетна тактика це:

- A. Форма реалізації бюджетної стратегії, комплекс адаптивних заходів впливу держави на стан функціонування конкретних бюджетних взаємовідносин з метою надання їм параметрів, визначених завданнями бюджетної стратегії
- B. Діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування з визначення стратегічної мети, напрямів, завдань і пріоритетів розвитку бюджетних відносин, засобів бюджетної тактики для їхнього досягнення, та застосування цих засобів на практиці
- C. Цілісна система дій держави спрямована на реалізацію мети, завдань та пріоритетів довготривалого курсу бюджетної політики, розрахованого на тривалу перспективу, що передбачає вирішення глобальних завдань, визначених економічною стратегією
- D. Діяльність держави щодо використання бюджетних відносин для забезпечення соціально-економічного розвитку суспільства

6. Який процес базується на вивченні і застосуванні економічних законів, закономірностей розвитку суспільства, виявляє найімовірніші та альтернативні способи розвитку і є основою для вибору бюджетної політики?

- A. Бюджетне програмування
- B. Бюджетне планування
- C. Бюджетне прогнозування
- D. Бюджетна тактика

7. До важелів бюджетного механізму відносять:

- A. Доходи, податки, збори, внески, відрахування, державні позики, неподаткові надходження, трансферти
- B. Оперативне управління бюджетними коштами, бюджетне регулювання, бюджетний контроль
- C. Бюджетне фінансування, бюджетне кредитування, резервування
- D. Ставки податків, податкові пільги, штрафи, пені, інші стимули та санкції

8. У складі механізму формування бюджетних коштів виділяють наступні інструменти:

- A. Доходи, податки, збори, внески, відрахування, державні позики, неподаткові надходження, трансферти
- B. Оперативне управління бюджетними коштами, бюджетне регулювання, бюджетний контроль
- C. Бюджетне фінансування, бюджетне кредитування, резервування
- D. Ставки податків, податкові пільги, штрафи, пені, інші стимули та санкції

9. Бюджетне прогнозування і планування, оперативне управління бюджетними коштами, бюджетне регулювання, бюджетний контроль є:

- A. Методами бюджетного механізму
- B. Важелями бюджетного механізму
- C. Інструментами бюджетного механізму
- D. Формами бюджетного механізму

10. До принципів формування бюджетного механізму відносяться такі:

А. Єдності, збалансованості, самостійності, повноти, ефективності та результативності, субсидіарності, цільового використання бюджетних коштів, справедливості і неупередженості, публічності та прозорості

В. Єдності, збалансованості, самостійності, повноти, ефективності та результативності, субсидіарності, узгодженості, системності та комплексності

С. Єдності, збалансованості, самостійності, повноти, узгодженості, системності та комплексності

Д. Відповідності, узгодженості, системності та комплексності, законності, мінімізації ризиків

Практичне завдання

1. Здійсніть порівняльний аналіз Закону України «Про Державний бюджет України на 2022 рік» та Бюджетної декларації на 2022–2024 роки за основними макроекономічними показниками та показниками бюджету на 2022 рік. Результати аналізу подайте у вигляді таблиці. Зробіть висновок до проведеного дослідження у вигляді визначення основних тенденцій бюджетної політики на 2022 рік.

2. Проаналізуйте відповідність обраних фінансових методів, інструментів і важелів бюджетного механізму визначеним пріоритетам бюджетної політики. Навести приклади, доповнені аналітичними показниками (розрахунками).

Тема 3. Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування

Контрольні запитання і завдання:

1. Які показники визначають стан бюджету?
2. Що таке «бюджетний дефіцит» і як він визначається?
3. Обґрунтуйте причини виникнення бюджетного дефіциту в Україні.
4. Що таке «бюджетний профіцит» і як він визначається?
5. У яких випадках місцеві бюджети можуть затверджуватися з дефіцитом, а у яких – з профіцитом?
6. Які концептуальні підходи у фінансовій науці покладено в основу регулювання бюджету з позиції його балансування?
7. У чому полягає ідея «функціональних фінансів» в контексті забезпечення збалансованості бюджету?
8. Яким чином класифікують бюджетний дефіцит?
9. Як впливає бюджетний дефіцит на соціально-економічний розвиток держави?
10. Які заходи слід провести щоб знизити бюджетний дефіцит в Україні?
11. У чому полягає сутність фінансування бюджету і як визначається його обсяг?
12. Які класифікують джерела фінансування? Зазначте, на Ваш погляд, оптимальні джерела фінансування бюджету?
13. Яким чином, на Вашу думку, можна вирішити проблему збалансування бюджету?
14. Охарактеризуйте фінансування бюджету за типом кредитора.
15. Охарактеризуйте фінансування бюджету за типом боргового зобов'язання.

Тести

1. Фінансування бюджету – це:

- A. Частина видатків бюджетів, які забезпечують поточне функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування, бюджетних установ, поточні міжбюджетні трансферти та видатки на фінансове забезпечення заходів соціального захисту населення та соціально-культурної сфери, а також інші видатки, не віднесені до видатків розвитку та нерозподілених видатків
- B. Надходження та витрати бюджету, пов'язані із зміною обсягів боргу, депозитів і цінних паперів, кошти від приватизації державного майна (щодо державного бюджету), зміна залишків бюджетних коштів, які використовуються для покриття дефіциту бюджету або визначення його профіциту
- C. Це видатки бюджетів на фінансове забезпечення наукової, інвестиційної та інноваційної діяльності, зокрема: фінансове забезпечення капітальних вкладень виробничого і невиробничого призначення; фінансове забезпечення структурної перебудови економіки; інші видатки, пов'язані з розширеним відтворенням
- D. Операції з надання коштів з бюджету на умовах повернення, платності та строковості, внаслідок чого виникають зобов'язання перед бюджетом (надання кредитів з бюджету), та операції з повернення таких коштів до бюджету (повернення кредитів до бюджету)

2. Показник бюджетного дефіциту свідчить про:

- A. Рівновагу доходів і видатків бюджету
- B. Перевищення видатків бюджету над його доходами (з урахуванням різниці між наданням кредитів з бюджету та поверненням кредитів до бюджету)
- C. Перевищення доходів бюджету над його видатками (з урахуванням різниці між поверненням кредитів до бюджету та наданням кредитів з бюджету)
- D. Немає правильної відповіді

3. Показник рівноваги доходів і видатків бюджету свідчить про:

- A. Збалансованість бюджету, тобто про достатність дохідних джерел для фінансування потреб держави у плановому періоді
- B. Перевищення видатків бюджету над його доходами (з урахуванням різниці між наданням кредитів з бюджету та поверненням кредитів до бюджету)
- C. Перевищення доходів бюджету над його видатками (з урахуванням різниці між поверненням кредитів до бюджету та наданням кредитів з бюджету)
- D. Немає правильної відповіді

4. Показник бюджетного профіциту свідчить про:

- A. Перевищення доходів бюджету над його видатками (з урахуванням різниці між поверненням кредитів до бюджету та наданням кредитів з бюджету)
- B. Перевищення видатків бюджету над його доходами (з урахуванням різниці між наданням кредитів з бюджету та поверненням кредитів до бюджету)
- C. Збалансованість бюджету, тобто про достатність дохідних джерел для фінансування потреб держави у плановому періоді
- D. Немає правильної відповіді

5. Бюджетний дефіцит має наступні класифікаційні ознаки:

А. Залежно від виду бюджету; за фондами, які формуються у складі бюджету; за характером виникнення; за причинами виникнення; за терміном виникнення; за терміном дії; за формою вияву; залежно від зв'язку з державним боргом; залежно від зв'язку з економічним циклом

В. За терміном виникнення; за причинами виникнення; за доходами; за спрямуванням коштів; за визначенням складових частин дефіциту; за терміном дії

С. За терміном виникнення; за причинами виникнення; за визначенням складових частин дефіциту; за терміном дії; за видатками

Д. За терміном виникнення; за формою вияву; за причинами виникнення; за визначенням складових частин дефіциту; за терміном дії; за податковими надходженнями

6. За терміном дії бюджетний дефіцит буває:

А. Прихований і відкритий

В. Планований і звітний

С. Тимчасовий і постійний

Д. Вимушений і свідомий

7. Дефіцит, який офіційно відображений у щорічному законі про бюджет, звітності про виконання бюджету та в бюджетній статистиці – це:

А. Відкритий дефіцит

В. Активний дефіцит

С. Структурний дефіцит

Д. Касовий дефіцит

8. Відповідно до Бюджетного кодексу України, класифікація фінансування бюджету здійснюється за такими ознаками:

А. За типом позичальника та за типом боргового зобов'язання

В. За типом кредитора та за типом боргового зобов'язання

С. За видами цінних паперів та їх емітентів

Д. За видами бюджетних надходжень

9. Джерелом фінансування бюджету не можуть бути:

А. Емісійні кошти Національного банку України

В. Кошти від державних (місцевих) внутрішніх та зовнішніх запозичень

С. Кошти від приватизації державного майна (включаючи інші надходження, безпосередньо пов'язані з процесом приватизації) – щодо державного бюджету

Д. Повернення бюджетних коштів з депозитів, надходження внаслідок продажу/пред'явлення цінних паперів

10. Заходи з покриття касових розривів з метою повного і своєчасного виконання урядом взятих на себе зобов'язань – це:

А. Управління бюджетним дефіцитом

В. Управління ліквідністю бюджету

С. Управління бюджетним профіцитом

Д. Немає правильної відповіді

Практичне завдання

1. Дослідити динаміку, причини виникнення, наслідки бюджетного дефіциту та джерела фінансування Державного бюджету України. Аналіз показників, які характеризують бюджетний дефіцит та джерела фінансування Державного бюджету України, необхідно здійснити на основі статичних даних за останні п'ять років.

2. Дослідити динаміку та джерела фінансування місцевих бюджетів України. Аналіз показників, які характеризують бюджетний дефіцит та джерела фінансування місцевих бюджетів України, необхідно здійснити на основі статичних даних за останні п'ять років.

Цифровий матеріал має бути представлений у вигляді таблиць, графіків і діаграм.

Зробити відповідні висновки стосовно обчислених показників.

Тема 4. Бюджетна система та засади її побудови

Контрольні запитання і завдання:

1. Дайте визначення бюджетної системи України та обґрунтуйте його.
2. Що є економічною і правовою основою бюджетної системи України?
3. Охарактеризуйте ланки бюджетної системи України та взаємозв'язок між ними.
4. На яких принципах ґрунтується побудова бюджетної системи України?
5. Що означає поняття «бюджетна класифікація»?
6. Яку роль відіграє бюджетна класифікація у бюджетному процесі?
7. Які складові має бюджетна класифікація?
8. Охарактеризуйте класифікацію доходів бюджету.
9. Як класифікують видатки та кредитування бюджету?
10. Охарактеризуйте програмну, відомчу, функціональну та економічну класифікацію видатків та кредитування бюджету.
11. Охарактеризуйте класифікацію фінансування бюджету і боргу.
12. Що таке бюджетний ризик і які фактори впливають на його виникнення?
13. Охарактеризуйте класифікаційні ознаки та види ризиків, що їм відповідають.
14. Назвіть бюджетні ризики, які можуть виникнути на окремих стадіях бюджетного процесу. Дайте їх характеристику.
15. Що таке управління бюджетними ризиками та які послідовні етапи цього процесу Ви знаєте?

Тести

1. Що використовує держава для здійснення територіального, внутрішнього і міжгалузевого розподілу та перерозподілу ВВП з метою вдосконалення структури суспільного виробництва і забезпечення соціальних гарантій населенню?

- A. Бюджетну систему
- B. Бюджетний регламент
- C. Бюджетний устрій
- D. Бюджетний механізм

2. Рівнів бюджетної системи є:

- A. 1
- B. 2
- C. 3
- D. 4

3. Згідно з яким принципом повноваження на здійснення витрат бюджету мають відповідати обсягу надходжень до бюджету на відповідний бюджетний період?

- A. Повноти
- B. Збалансованості
- C. Справедливості
- D. Законності

4. Кому належить центральне місце у системі органів державної виконавчої влади, які здійснюють управління у сфері бюджетних відносин?

- A. Рахунковій Палаті України
- B. Кабінету Міністрів України
- C. Міністерству фінансів України
- D. Державній казначейській службі України

5. Потенційно можливі відхилення бюджетного показника від його запланованого значення під дією ризикоутворюючих факторів називають:

- A. Бюджетними відхиленнями
- B. Бюджетним дефіцитом
- C. Бюджетним профіцитом
- D. Бюджетними ризиками

6. За сферою виникнення бюджетні ризики поділяються на:

- A. Дестабілізації бюджетної системи внутрішньо- та зовнішньоекономічного характеру
- B. Об'єктивні, суб'єктивні та об'єктивно-суб'єктивні
- C. Передбачувані та непередбачувані
- D. Регіональні, національні та міжнародні

7. Сукупність підходів, процесів, заходів, які дають змогу певною мірою прогнозувати можливість настання ризикових подій з метою мінімізації втрат бюджету – це:

- A. Бюджетний менеджмент
- B. Бюджетне страхування
- C. Система бюджетного ризик-менеджменту
- D. Система внутрішнього аудиту

8. Ідентифікація, оцінка та нейтралізація впливу ризиків на формування доходів бюджету та фінансування видатків за умови максимального рівня дотримання суб'єктами бюджетного процесу вимог бюджетного законодавства є метою:

- A. Аудиту ефективності
- B. Бюджетного ризик-менеджменту

- C. Бюджетного планування
- D. Бюджетного механізму

9. Бюджетна ініціатива – це:

- A. Право розподілу бюджетних доходів між бюджетами певної території
- B. Право утворення і використання в межах бюджету цільових або резервних фондів
- C. Право на отримання бюджетних доходів і зарахування їх до складу цього бюджету
- D. Право членів законодавчого органу і Президента України вносити зміни в представлений виконавчою владою проект бюджету

10. Згідно з яким принципом відбувається інформування громадськості з питань складання, розгляду, затвердження, виконання державного бюджету та місцевих бюджетів, а також контролю за виконанням державного та місцевих бюджетів?

- A. Публічності та прозорості
- B. Інформування
- C. Обґрунтованості
- D. Неупередженості

Практичне завдання

Діагностика стану бюджетної системи

1. Дослідити структуру бюджетної системи України (за частками дохідної та видаткової частин бюджетів різних видів у загальному обсязі відповідно доходів і видатків зведеного бюджету України), розрахувати коефіцієнти бюджетної централізації та бюджетної децентралізації за доходами (видатками) за останні п'ять років. Визначити чинники, як впливають на структуру бюджетної системи України, обґрунтувати наслідки їх впливу.

2. Дослідити динаміку обсягу ВВП, який централізується у бюджетах різних рівнів (відношення обсягу доходів зведеного бюджету до обсягу ВВП) за останні п'ять років.

Тема 5. Бюджетний процес: теоретичні та організаційні засади

Контрольні запитання і завдання:

1. Що таке бюджетний процес?
2. Охарактеризуйте стадії бюджетного процесу на державному рівні.
3. Охарактеризуйте стадії бюджетного процесу на місцевому рівні.
4. Хто є учасниками бюджетного процесу?
5. Що таке «управління бюджетними коштами» та хто його здійснює?
6. На які види залежно від обсягу наданих повноважень поділяються розпорядники бюджетних коштів?
7. Хто може бути головним розпорядником бюджетних коштів і які функції виконують головні розпорядники бюджетних коштів?
8. Що таке бюджетний календар і що він відображає?
9. Що таке бюджетний регламент і з якою метою він затверджується?
10. Що таке «фіскальна прозорість»?
11. Охарактеризуйте поняття «прозорість бюджетного процесу».

12. Яку інформацію щодо бюджетного процесу оприлюднює Міністерство фінансів України з метою забезпечення її прозорості?

13. Які критерії якості слід враховувати при підготовці інформації для громадськості?

14. Що таке система «Прозорий бюджет», на що вона спрямована?

15. Охарактеризуйте методи залучення громадськості до бюджетного процесу у розрізі його стадій.

Тести

1. Вкажіть правильну послідовність стадій бюджетного процесу:

А. Складання проектів бюджетів; розгляд проекту та прийняття закону про Державний бюджет України (рішення про місцевий бюджет); аудит та оцінка ефективності управління бюджетними коштами; виконання бюджету, включаючи внесення змін до закону про Державний бюджет України (рішення про місцевий бюджет); підготовка та розгляд звіту про виконання бюджету і прийняття рішення щодо нього

В. Складання проектів бюджетів; розгляд проекту та прийняття закону про Державний бюджет України (рішення про місцевий бюджет); виконання бюджету, включаючи внесення змін до закону про Державний бюджет України (рішення про місцевий бюджет)

С. Складання та розгляд Бюджетної декларації (прогнозу місцевого бюджету) і прийняття рішення щодо них; складання проектів бюджетів; розгляд проекту та прийняття закону про Державний бюджет України (рішення про місцевий бюджет); виконання бюджету, включаючи внесення змін до закону про Державний бюджет України (рішення про місцевий бюджет); підготовка та розгляд звіту про виконання бюджету і прийняття рішення щодо нього

Д. Розгляд проекту та прийняття закону про Державний бюджет України (рішення про місцевий бюджет); виконання бюджету, включаючи внесення змін до закону про Державний бюджет України (рішення про місцевий бюджет); підготовка та розгляд звіту про виконання бюджету і прийняття рішення щодо нього; складання проектів бюджетів

2. Бюджетний регламент – це:

А. Документ, в якому встановлюється порядок, терміни складання, розгляду та затвердження бюджету, а також організація його виконання

В. Процедура, за якою відбувається бюджетний процес

С. Сукупність способів і форм організації бюджетних відносин, що застосовуються суспільством з метою вирішення соціально-економічних проблем розвитку країни

Д. Документ, в якому встановлюється розподіл доходів та фінансування бюджету, бюджетних асигнувань головним розпорядникам

3. За змістом бюджетне планування виступає як:

А. Процес складання, розгляду і затвердження основного фінансового плану

В. Науково-обґрунтований процес визначення обсягів, джерел формування та використання централізованих фондів грошових коштів

С. Особлива сфера фінансової діяльності держави, пов'язана з обґрунтуванням певних управлінських рішень у сфері бюджету стосовно фінансового забезпечення запланованих заходів

Д. Фінансова діяльність держави, пов'язана з виконанням покладених на неї функцій

4. Оперативне бюджетне планування являє собою:

А. Процес визначення майбутніх доходів та напрямів використання бюджетних ресурсів, що має на меті реалізацію бюджетної стратегії в більш короткостроковому періоді

В. Процес синхронізації у часі грошових надходжень і витрат бюджету з метою реалізації поточних бюджетних планів і конкретизації їх показників

С. Дослідження та розробка на довготермінову перспективу ймовірних шляхів розвитку ситуації у сфері бюджетних ресурсів держави

Д. Середньострокове планування на основі проміжних цілей

5. Вкажіть методи бюджетного планування:

А. Балансовий, нормативний, екстраполяційний, прямого розрахунку

В. Аналітичний, екстраполяційний, прямого розрахунку

С. Аналітичний, програмно-цільовий метод, екстраполяційний

Д. Балансовий, нормативний, аналітичний, екстраполяційний, прямого розрахунку

6. Документ, підготовлений головним розпорядником бюджетних коштів, що містить пропозиції з відповідним обґрунтуванням щодо обсягу бюджетних коштів, необхідних для його діяльності на наступні бюджетні періоди:

А. Бюджетний паспорт

В. Бюджетна інструкція

С. Бюджетний запит

Д. Бюджетний кошторис

7. Вкажіть правильне твердження:

А. Головні розпорядники мають права змінювати інструкцію і не зобов'язані довести її до розпорядників нижчого рівня без змін

В. Головні розпорядники мають права змінювати інструкцію і зобов'язані довести її до розпорядників нижчого рівня без змін

С. Головні розпорядники не мають права змінювати інструкцію і зобов'язані довести її до розпорядників нижчого рівня без змін

Д. Головні розпорядники не мають права змінювати інструкцію і незобов'язані довести її до розпорядників нижчого рівня без змін

8. Закон про Державний бюджет України приймається Верховною Радою України до року, що передує плановому:

А. 15 грудня

В. 1 грудня

С. 1 січня

Д. 10 грудня

9. Сукупність заходів, спрямованих на досягнення єдиної мети, завдань та очікуваного результату, визначення та реалізацію яких здійснює розпорядник бюджетних коштів відповідно до покладених на нього функцій:

- A. Бюджетна політика програмно-цільового методу
- B. Паспорт бюджетної програми
- C. Бюджетна програма
- D. Бюджетна цільова програма

10. Вкажіть правильне твердження:

- A. Річний звіт про виконання закону про Державний бюджет України подається Міністерством фінансів України Верховній Раді України та Рахунковій палаті не пізніше 1 березня року, наступного за звітним
- B. Річний звіт про виконання закону про Державний бюджет України подається Міністерством фінансів України Рахунковій палаті не пізніше 1 лютого року, наступного за звітним
- C. Річний звіт про виконання закону про Державний бюджет України подається Кабінетом Міністрів України Верховній Раді України, Президенту України та Рахунковій палаті не пізніше 1 квітня року, наступного за звітним
- D. Річний звіт про виконання закону про Державний бюджет України подається Кабінетом Міністрів України Верховній Раді України, Президенту України та Рахунковій палаті не пізніше 1 травня року, наступного за звітним

Практичне завдання

Для територіальної громади (за вибором студента):

1. Скласти бюджетний регламент місцевої ради.
2. Охарактеризувати методи залучення громадськості до бюджетного процесу у розрізі його стадій.

Тема 6. Технології бюджетування

Контрольні запитання і завдання:

1. Охарактеризуйте поняття «технології бюджетування».
2. Які Вам відомі технології бюджетування?
3. Охарактеризуйте програмно-цільове бюджетування.
4. З якою метою запроваджується програмно-цільовий метод у бюджетний процес?
5. Які Вам відомі елементи програмно-цільового бюджетування?
6. Що таке «бюджетна програма» і які вона включає складові?
7. Хто відноситься до відповідальних виконавців бюджетних програм і які функції вони виконують?
8. Охарактеризуйте результативні показники бюджетних програм.
9. Яким критеріям повинні відповідати результативні показники бюджетної програми?
10. Що таке «паспорт бюджетної програми» та який порядок його складання і затвердження?
11. Що таке «гендерно орієнтоване бюджетування»?

12. Охарактеризуйте послідовність впровадження гендерно орієнтованого підходу в бюджетний процес.
13. Що таке «партиципаторне бюджетування» і які його основні переваги?
14. Охарактеризуйте етапи складання бюджету участі.
15. Охарактеризуйте сутність, переваги та етапи середньострокового бюджетного планування.

Тести

1. Бюджетування – це:

- A. Управлінська технологія, яка відображає сукупність прийомів і методів, що використовують у бюджетному менеджменті для вдосконалення інформаційних технологій у бюджетній роботі та підвищення ефективності управління державними фінансами
- B. Сукупність фінансових форм, методів, важелів, інструментів, стимулів і санкцій, за допомогою яких забезпечується здійснення широкої системи розподільчих і перерозподільчих процесів, формування і використання централізованого фонду грошових коштів держави
- C. Сукупність заходів, спрямованих на досягнення єдиної мети, завдань та очікуваного результату, визначення та реалізацію яких здійснює розпорядник бюджетних коштів відповідно до покладених на нього функцій
- D. Безповоротне, безвідплатне надання коштів з бюджету

2. Системна технологія бюджетування шляхом щорічно виконуваних заново обґрунтування й перерахунку видатків, що вимагає ранжування програм у порядку їх пріоритетності з відповідним фінансовим забезпеченням ресурсами, це

- A. Постатейне бюджетування
- B. Бюджетування на нульовій основі
- C. Програмно-цільове бюджетування
- D. Бюджетування на основі раціоналізації вибору бюджетних рішень

3. Першочерговим при формуванні бюджету із застосуванням програмно-цільового методу є:

- A. Перегляд змісту існуючих програм
- B. Розгляд альтернативних програм
- C. Порівняння пріоритетності існуючих і альтернативних програм
- D. Визначення цілей та результатів, яких необхідно досягти, та розрахунок обсягів необхідних ресурсів для отримання очікуваних результатів

4. Метод управління бюджетними коштами для досягнення конкретних результатів за рахунок коштів бюджету із застосуванням оцінки ефективності використання бюджетних коштів на всіх стадіях бюджетного процесу – це:

- A. Програмно-цільовий метод
- B. Метод екстраполяції
- C. Метод прямого рахунку
- D. Метод бюджетування з нуля

5. Бюджетна програма – це:

- A. Програма розвитку держави
- B. Систематизований перелік перспективних заходів
- C. Сукупність заходів, спрямованих на досягнення єдиної мети, завдань та очікуваного результату, визначення та реалізацію яких здійснює розпорядник бюджетних коштів відповідно до покладених на нього функцій
- D. Документ, який визначає мету, завдання, напрями використання бюджетних коштів, відповідальних виконавців та результативні показники

6. Результативні показники бюджетної програми поділяються на:

- A. Показники дохідності, показники затрат та показники ефективності
- B. Показники затрат, показники продукту, показники ефективності та показники якості
- C. Показники виконання, показники продукту та показники якості
- D. Показники затрат та показники ефективності

7. Інструмент прямої демократії, за допомогою якого громадяни беруть участь у прийнятті рішень щодо розподілу бюджетних ресурсів – це:

- A. Учасницьке (партисипаторне) бюджетування
- B. Програмно-цільове бюджетування
- C. Гендерно-цільове бюджетування
- D. Ситуаційне бюджетування

8. Гендерно нейтральна бюджетна програма – це:

- A. Бюджетна програма, яка враховує гендерний аспект і містить кількісні та якісні характеристики щодо цілеспрямованості на забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків
- B. Бюджетна програма, яка за результатами гендерного аналізу визнана такою, що потребує вжиття додаткових заходів
- C. Бюджетна програма, яка не передбачає врахування гендерного аспекту
- D. Бюджетна програма, яка передбачає зменшення гендерних розривів, усунення гендерної дискримінації, послаблення негативних чи посилення позитивних тенденцій у відповідній сфері/галузі з точки зору забезпечення гендерних потреб та задоволення гендерних інтересів

9. Інструмент для вивчення соціально-економічних відмінностей між жінками та чоловіками – це:

- A. Гендерне дослідження
- B. Гендерне спостереження
- C. Гендерний аналіз
- D. Гендерна оцінка

10. Паспорт бюджетної програми – це:

- A. Документ, у якому встановлюється розподіл доходів, фінансування бюджету, повернення кредитів до бюджету, бюджетних асигнувань головним розпорядником бюджетних коштів за певними періодами року

В. Державний документ стратегічного спрямування, який відображає конкретні напрями бюджетної політики держави

С. Документ, підготовлений головним розпорядником бюджетних коштів, що містить пропозиції з відповідними обґрунтуваннями щодо обсягубюджетних коштів, необхідних для його діяльності на наступні бюджетні періоди

Д. Документ, який визначає мету, завдання, напрями використання бюджетних коштів, відповідальних виконавців, результативні показники та інші характеристики бюджетної програми

Практичне завдання

Скласти проект бюджету участі для територіальної громади (за вибором студента), враховуючи діюче для конкретної громади Положення про бюджет участі (громадський бюджет).

Тема 7. Бюджетний процес на державному рівні

Контрольні запитання і завдання:

1. Що таке «бюджетний процес на державному рівні»?
2. Назвіть функції основних учасників бюджетного процесу.
3. Назвіть і дайте характеристику стадіям бюджетного процесу на державному рівні.
4. Що таке «бюджетна декларація» і яку інформацію вона містить?
5. Охарактеризуйте порядок складання та схвалення бюджетної декларації.
6. Що таке «бюджетна пропозиція» і яку інформацію вона містить?
7. Як відбувається складання проекту Державного бюджету України?
8. Охарактеризуйте призначення і структуру бюджетного запиту.
9. Як відбувається розгляд проекту та прийняття закону про Державний бюджет України?
10. Які показники визначаються законом про державний бюджет?
11. Назвіть основні принципи виконання бюджету. Які операції передбачає казначейське обслуговування бюджетних коштів?
12. Дайте характеристику органів, що здійснюють виконання державного бюджету.
13. Охарактеризуйте стадії виконання Державного бюджету за видатками та кредитуванням.
14. Що таке розпис бюджету і які складові він включає?
15. Як відбувається підготовка та розгляд звіту про виконання державного бюджету?

Тести

1. На якій стадії бюджетного процесу складається Бюджетна декларація?

- А. На першій стадії
- В. На другій стадії
- С. На третій стадії
- Д. На четвертій стадії

2. На якій стадії бюджетного процесу розглядається проект та приймається закон про Державний бюджет України?

- A. На першій стадії
- B. На другій стадії
- C. На третій стадії
- D. На четвертій стадії

3. Документ середньострокового бюджетного планування, який визначає засади бюджетної політики і показники державного бюджету на середньостроковий період та є основою для складання проекту Державного бюджету України і прогнозів місцевих бюджетів – це:

- A. Бюджетний регламент
- B. Бюджетний розпис
- C. Бюджетна декларація
- D. Бюджетний запит

4. Який державний орган відповідає за складання проекту закону про Державний бюджет України, визначає основні організаційно-методичні засади бюджетного планування, які використовуються для підготовки бюджетних запитів і розроблення проекту Державного бюджету України?

- A. Верховна Рада України
- B. Міністерство фінансів України
- C. Державна казначейська служба України
- D. Президент України

5. Кабінет Міністрів України схвалює проект закону про Державний бюджет України та подає його разом з відповідними матеріалами Верховній Раді України та Президенту України:

- A. Не пізніше 15 вересня року, що передує плановому
- B. До 20 вересня року, що передує плановому
- C. Не пізніше 20 жовтня року, що передує плановому
- D. До 15 листопада року, що передує плановому

6. Документ, підготовлений головним розпорядником бюджетних коштів, що містить пропозиції з відповідним обґрунтуванням щодо обсягу бюджетних коштів, необхідних для його діяльності на наступні бюджетні періоди – це:

- A. Бюджетний регламент
- B. Бюджетний розпис
- C. Бюджетна декларація
- D. Бюджетний запит

7. Закон про Державний бюджет України приймається Верховною Радою України до:

- A. 15 листопада року, що передує плановому
- B. 1 грудня року, що передує плановому
- C. 15 грудня року, що передує плановому

D. 31 грудня року, що передує плановому

8. Розпис бюджету – це:

- A. Документ, в якому встановлюється розподіл доходів, фінансування бюджету, повернення кредитів до бюджету, надання кредитів з бюджету, бюджетних асигнувань головним розпорядникам бюджетних коштів за певними періодами року відповідно до бюджетної класифікації
- B. Документ, підготовлений головним розпорядником бюджетних коштів, що містить пропозиції з відповідними обґрунтуваннями щодо обсягу бюджетних коштів, необхідних для його діяльності на наступні бюджетні періоди
- C. Документ, в якому встановлюються порядок, строки складання, розгляду та затвердження бюджету, а також організація його виконання
- D. Державний документ стратегічного спрямування, який відображає конкретні напрями бюджетної політики держави

9. Який державний орган забезпечує виконання Державного бюджету України?

- A. Кабінет Міністрів України
- B. Міністерство фінансів України
- C. Верховна Рада України
- D. Президент України

10. Який державний орган готує та подає до Верховної Ради України висновки про виконання закону про Державний бюджет України з оцінкою ефективності управління коштами державного бюджету?

- A. Рахункова палата України
- B. Кабінет Міністрів України
- C. Міністерство фінансів України
- D. Державна казначейська служба України

Практичне завдання

Проаналізуйте бюджетний процес на державному рівні, заповнивши таблицю, з вказанням стадій бюджетного процесу, термінів стадій та учасників бюджетного процесу, а також проблем сучасної практики в контексті окремих його стадій та напрямів їх вирішення.

Бюджетний процес на державному рівні

Стадії бюджетного процесу	Терміни стадій бюджетного процесу	Діяльність учасників бюджетного процесу	Проблеми, що виникають на стадії бюджетного процесу, та напрями їх вирішення

Тема 8. Бюджетний процес на місцевому рівні

Контрольні запитання і завдання:

1. Що таке «бюджетний процес на місцевому рівні»?
2. Назвіть функції основних учасників бюджетного процесу.

3. Назвіть і дайте характеристику стадіям бюджетного процесу на місцевому рівні.
4. Що таке «прогноз місцевого бюджету» і яку інформацію він містить?
5. Охарактеризуйте порядок складання та схвалення прогнозу місцевого бюджету.
6. Як відбувається планування доходів місцевих бюджетів?
7. Як відбувається планування видатків місцевих бюджетів?
8. Охарактеризуйте процес формування бюджетних пропозицій розпорядників коштів місцевого бюджету.
9. Як відбувається складання проекту місцевого бюджету України?
10. Як відбувається розгляд проекту та прийняття рішення про місцевий бюджет?
11. Що таке «рішення про місцевий бюджет» і які показники у ньому визначаються?
12. Як відбувається виконання місцевих бюджетів за доходами?
13. Як відбувається виконання місцевих бюджетів за видатками?
14. Охарактеризуйте стадії виконання місцевого бюджету за видатками та кредитуванням.
15. Як відбувається підготовка та розгляд звіту про виконання місцевого бюджету?

Тести

1.Прогноз місцевого бюджету-це

- A. Документ середньострокового бюджетного планування, який визначає показники місцевого бюджету на середньостроковий період і є основою для складання проекту місцевого бюджету
- B. Документ довгострокового бюджетного планування, який визначає показники місцевого бюджету на довгостроковий період і є основою для складання проекту місцевого бюджету
- C. Документ середньострокового бюджетного планування, який визначає показники державного бюджету на середньостроковий період і є основою для складання проекту державного бюджету
- D. Документ довгострокового бюджетного планування, який визначає показники державного бюджету на довгостроковий період і є основою для складання проекту державного бюджету

2.Організаційно-методологічні засади складання бюджетних пропозицій та прогнозу місцевого бюджету визначаються:

- A. Верховною Радою України
- B. Міністерством Фінансів України
- C. Контролюючим органом
- D. Кабінетом міністрів України

3.Який орган розробляє та у визначені ним терміни доводить до головних розпорядників бюджетних коштів інструкції з підготовки бюджетних пропозицій

та орієнтовні граничні показники видатків місцевого бюджету і надання кредитів з місцевого бюджету на середньостроковий період?

- A. Державний фінансовий орган
- B. Місцевий фінансовий орган
- C. Державний контролюючий орган
- D. Місцевий контролюючий орган

4.В який термін Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації, виконавчі органи відповідних місцевих рад розглядають та схвалюють прогнози відповідних місцевих бюджетів?

- A. Не пізніше 1 січня року, що передує плановому
- B. Не пізніше 15 вересня року, що передує плановому
- C. Не пізніше 1 вересня року, що передує плановому
- D. Не пізніше 15 січня року, що передує плановому

5.Хто складає бюджетні пропозиції з використанням ПЦМ і подає їх до фінансового органу ТГ для узгодження з бюджетом громади?

- A. Місцевий фінансовий орган
- B. Державний фінансовий орган
- C. Головні розпорядники коштів місцевого бюджету
- D. Міністерство фінансів України

6.Хто розробляє і доводить до до головних розпорядників бюджетних коштів інструкції з підготовки бюджетних запитів?

- A. Місцеві фінансові органи
- B. Верховна Рада України
- C. Кабінет міністрів України
- D. Головні розпорядники бюджетних коштів

7.У який строк Міністерство фінансів України забезпечує доведення Раді міністрів Автономної Республіки Крим, місцевим державним адміністраціям, виконавчим органам відповідних місцевих рад розрахунків прогнозних обсягів міжбюджетних трансфертів, методики їх визначення, організаційно-методологічних вимог та інших показників щодо складання проектів місцевих бюджетів, а також пропозицій щодо форми проекту рішення про місцевий бюджет (типової форми рішення)?

- A. Через 15 днів з дня схвалення Кабінетом Міністрів України проекту закону про Державний бюджет України
- B. У місячний строк з дня схвалення Кабінетом Міністрів України проекту закону про Державний бюджет України
- C. У тижневий строк з дня схвалення Кабінетом Міністрів України проекту закону про Державний бюджет України
- D. Немає правильної відповіді

8.Нормативно-правовий акт Верховної Ради Автономної Республіки Крим чи відповідної місцевої ради, виданий в установленому порядку, який затверджує

місцевий бюджет та визначає повноваження відповідно Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевої державної адміністрації або виконавчого органу місцевого самоврядування здійснювати виконання місцевого бюджету протягом бюджетного періоду-це:

- A. Рішення про державний бюджет
- B. Рішення про місцевий бюджет
- C. Виконання місцевого бюджету
- D. Немає правильної відповіді

9.Місцеві бюджети затверджуються рішенням Верховної Ради Автономної Республіки Крим, відповідної місцевої ради до...

- A. 25 грудня (включно) року, що передує плановому
- B. 1 грудня року, що передує плановому
- C. 25 січня (включно) року, що передує плановому
- D. 15 грудня (включно) року, що передує плановому

10.У двотижневий строк з дня офіційного опублікування закону про Державний бюджет України...

- A. Верховна Рада Автономної Республіки Крим, відповідна місцева рада при затвердженні відповідних місцевих бюджетів враховують обсяги міжбюджетних трансфертів, визначені у проекті закону про Державний бюджет України на плановий бюджетний період, поданому Кабінетом Міністрів України до Верховної Ради України
- B. Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні державні адміністрації доводять виконавчим органам сільських, селищних, міських рад відповідні обсяги субвенцій на здійснення державних програм соціального захисту, додаткової дотації на здійснення переданих з державного бюджету видатків з утримання закладів освіти та охорони здоров'я
- C. Місцевим державним адміністраціям, виконавчим органам відповідних місцевих рад розрахунків прогнозних обсягів міжбюджетних трансфертів, методики їх визначення, організаційно-методологічних вимог та інших показників щодо складання проектів місцевих бюджетів, а також пропозицій щодо форми проекту рішення про місцевий бюджет (типової форми рішення)
- D. Верховна Рада Автономної Республіки Крим, відповідна місцева рада приводять обсяги міжбюджетних трансфертів у відповідність із законом про Державний бюджет України

Практичне завдання:

Проаналізуйте бюджетний процес на місцевому рівні, заповнивши таблицю, з вказанням стадій бюджетного процесу, термінів стадій та учасників бюджетного процесу, а також проблем сучасної практики в контексті окремих його стадій та напрямів їх вирішення.

Бюджетний процес на місцевому рівні

Стадії бюджетного процесу	Терміни стадій бюджетного процесу	Діяльність учасників	Проблеми, що виникають на стадії бюджетного
----------------------------------	--	-----------------------------	--

		бюджетного процесу	процесу, та напрями їх вирішення

Тема 9. Організація та методика здійснення контролю за дотриманням бюджетного законодавства

Контрольні запитання і завдання:

1. Охарактеризуйте сутність контролю за дотриманням бюджетного законодавства.
2. Які завдання виконує контроль за дотриманням бюджетного законодавства?
3. На яких принципах базується контроль за дотриманням бюджетного законодавства?
4. Охарактеризуйте елементи системи контролю за дотриманням бюджетного законодавства.
5. Які є види контролю за дотриманням бюджетного законодавства?
6. Які є форми здійснення контролю за дотриманням бюджетного законодавства?
7. Які є методи здійснення контролю за дотриманням бюджетного законодавства?
8. Охарактеризуйте повноваження Верховної ради України в частині здійснення бюджетного контролю.
9. Охарактеризуйте повноваження Міністерства фінансів України в частині здійснення бюджетного контролю.
10. Охарактеризуйте повноваження Рахункової палати України в частині здійснення бюджетного контролю.
11. Охарактеризуйте повноваження Державної аудиторської служби України в частині здійснення бюджетного контролю.
12. Охарактеризуйте повноваження Державної казначейської служби України в частині здійснення бюджетного контролю.
13. Охарактеризуйте повноваження розпорядників бюджетних коштів в частині здійснення бюджетного контролю.
14. Охарактеризуйте повноваження місцевих державних адміністрацій та виконавчих органів відповідних місцевих в частині здійснення бюджетного контролю.
15. Які заходи впливу застосовуються за порушення бюджетного законодавства?

Тести

- 1. Контроль за цільовим використанням коштів державного і місцевих бюджетів – це функції:**
 - A. Державної казначейської служби України
 - B. Державної аудиторської служби України
 - C. Рахункової палати України
 - D. Національного банку України

- 2. Контроль за цільовим використанням і своєчасним поверненням кредитів (позик), одержаних під державні (місцеві) гарантії, – це функції:**

- A. Державної казначейської служби України
- B. Національного банку України
- C. Рахункової палати України
- D. Державної аудиторської служби України

3. Постійно діючий вищий орган державного фінансово-економічного контролю, який формується Верховною Радою, здійснює свою діяльність самостійно, незалежно від будь-яких інших державних органів – це:

- A. Державна казначейська служба України
- B. Державна фінансова інспекція
- C. Рахункова палата України
- D. Національний банк України

4. Основною метою контролю за дотриманням бюджетного законодавства є:

- A. Забезпечення ефективного та результативного управління доходами бюджету відповідно до Бюджетного кодексу України та іншого законодавства
- B. Забезпечення ефективного та результативного управління бюджетними коштами всіма учасниками бюджетного процесу відповідно до Бюджетного кодексу України та іншого законодавства
- C. Забезпечення ефективного та результативного управління видатками бюджету відповідно до Бюджетного кодексу України та іншого законодавства
- D. Немає вірної відповіді

5. Контроль за дотриманням бюджетного законодавства виконує такі основні функції:

- A. Контрольну, розподільчу, регулюючу
- B. Контрольну, розподільчу
- C. Аналітичну, інформаційну, профілактичну, коригувальну, мобілізуючу і правоохоронну
- D. Немає вірної відповіді

6. Об'єктом контролю за дотриманням бюджетного законодавства виступає:

- A. Встановлені бюджетним законодавством показники державного бюджету
- B. Встановлені бюджетним законодавством показники бюджету
- C. Реальна діяльність учасників бюджетного процесу на державному рівні щодо здійснення дій, передбачених бюджетним законодавством
- D. Реальна діяльність учасників бюджетного процесу щодо здійснення дій, передбачених бюджетним законодавством

7. Для раціональної організації контролю за дотриманням бюджетного законодавства його класифікують за:

- A. Учасниками бюджетного процесу
- B. Рівнями бюджетної системи
- C. Видами, формами та методами
- D. Немає вірної відповіді

8. Видами контролю за дотриманням бюджетного законодавства є:

- A. Попередній, поточний, наступний
- B. Інспектування, перевірки, державний фінансовий аудит, експертиза, моніторинг
- C. Зовнішній, внутрішній, громадський
- D. Немає вірної відповіді

9. Залежно від часу проведення формами контролю за дотриманням бюджетного законодавства є:

- A. Попередній, поточний, наступний
- B. Інспектування, перевірки, державний фінансовий аудит, експертиза, моніторинг
- C. Зовнішній, внутрішній, громадський
- D. Немає вірної відповіді

10. До методів контролю належать:

- A. Попередній, поточний, наступний
- B. Інспектування, перевірки, державний фінансовий аудит, експертиза, моніторинг
- C. Зовнішній, внутрішній, громадський
- D. Немає вірної відповіді

Задача

У процесі ревізії бюджетної установи було встановлено, що до видатків установи за КЕКВ 2200 «Використання товарів і послуг» було віднесено видатки на:

- придбання інвентарю та обладнання на суму 18000 грн;
- доставку обладнання та навчального інвентарю на суму 2000 грн;
- придбання медикаментів на суму 15000 грн.;
- придбання копіювальної техніки на суму 40000 грн;
- придбання картриджів і тонерів на суму 5000 грн;
- оплату послуг зв'язку на суму 5000 грн;
- придбання програмного забезпечення для комп'ютерної техніки на суму 17000 грн.

Чи допущено порушення бюджетного законодавства? Якщо так, то розрахуйте обсяг порушень.

Практичне завдання

Провести експертизу рішення про місцевий бюджет територіальної громади (за вибором студента).

Тема 10. Система доходів бюджету

Контрольні запитання і завдання:

1. Охарактеризуйте поняття «видатки бюджету». Чи є різниця між видатками і витратами бюджету?
2. Яким є взаємозв'язок видатків суспільства, видатків держави та видатків бюджетів?
3. Як видатки державного і місцевих бюджетів впливають на соціально-економічний розвиток країни?
4. Що таке бюджетне фінансування і які його основні ознаки?

5. Охарактеризуйте принципи бюджетного фінансування.
6. Назвіть суб'єктів та бюджетні відносини, які виникають у процесі використання бюджетних коштів. Дайте їх характеристику.
7. За якими ознаками можна класифікувати видатки бюджету?
8. Які видатки здійснюються з Державного бюджету?
9. Які видатки здійснюються з обласного бюджету?
10. Які видатки здійснюються з бюджетів місцевого самоврядування?
11. Що включають витрати бюджету розвитку?
12. Що таке «кошторис» і «кошторисне фінансування»?
13. Що включають в себе загальний і спеціальний фонди кошторису?
14. Охарактеризуйте порядок складання і затвердження проекту кошторису.
15. За якими ознаками класифікуються норми видатків?

Тести

1. У Бюджетному кодексі України доходи бюджету визначено як:

- A. Кошти, що спрямовуються на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом, за винятком коштів на погашення основної суми боргу та повернення надміру сплачених до бюджету сум
- B. Податкові, неподаткові та інші надходження на безповоротній основі, справляння яких передбачено законодавством України (включаючи трансферти, плату за надання адміністративних послуг, власні надходження бюджетних установ)
- C. Форма фінансування бюджетних витрат, яка передбачає надання коштів юридичним особам або іншому бюджету на поворотній і платній основах
- D. Забезпечення наявним грошовим капіталом для використання в комерційних цілях

2. Видами надходжень бюджетних ресурсів є:

- A. Кошти від приватизації державного майна
- B. Надходження внаслідок продажу цінних паперів
- C. Кошти від державних (місцевих) запозичень
- D. Всі відповіді вірні

3. За економічною сутністю доходи бюджетів це:

- A. Об'єктивне економічне явище, яке пов'язане із сукупністю економічних відносин з приводу розподілу і перерозподілу ВВП із метою формування основного централізованого фонду грошових коштів держави
- B. Інструмент розподілу і перерозподілу централізованого грошового фонду держави та його використання за цільовим призначенням для зростання суспільного добробуту
- C. Обсяг коштів місцевого бюджету, які обліковуються на рахунках спеціального фонду на дату їх розміщення на вкладних (депозитних) рахунках і відволікання яких не призведе до втрати платоспроможності місцевого бюджету та виникнення заборгованості за відповідним фондом місцевого бюджету протягом періоду, на який передбачається здійснити розміщення таких коштів на вкладних (депозитних) рахунках у банках
- D. Правильні відповіді А і В

4.Щодо організаційної побудови та розподілу між ланками бюджетної системи доходи державного та місцевих бюджетів поділяються на:

- A. Зовнішні (за рахунок надходжень від міжнародного перерозподілу фінансових ресурсів) і внутрішні (від перерозподілу фінансових ресурсів у межах держави)
- B. Власні, закріплені, регулюючі
- C. Податкові надходження, неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом, офіційні трансферти, доходи до цільових фондів
- D. Доходи загального фонду і доходи спеціального фонду бюджету

5.Методами залучення доходів державного та місцевих бюджетів є:

- A. Податковий метод, неподатковий метод та метод міжбюджетних трансфертів
- B. Податковий метод і неподатковий метод
- C. Нормативні, балансові, екстраполяційні, прямого розрахунку, економічного аналізу, бюджетування
- D. Не має правильної відповіді

6.До доходів спеціального фонду Державного бюджету України не належать:

- A. Акцизний податок з ввезених на митну територію України пального і транспортних засобів
- B. Судовий збір та надходження від звернення застави у дохід держави
- C. Плата за виконання митних формальностей органами доходів і зборів поза місцем розташування цих органів або поза робочим часом, установленим для них
- D. Концесійні платежі, що сплачуються у разі будівництва та експлуатації автомобільних доріг загального користування на умовах концесії

7.До доходів загального фонду Державного бюджету України належить:

- A. 50% надходжень від адміністративно-господарських штрафів за порушення законодавства про автомобільний транспорт
- B. 50% виконавчого збору, стягнутого органами державної виконавчої служби
- C. 30% грошових стягнень за шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища внаслідок господарської та іншої діяльності
- D. 40% надходжень від адміністративних штрафів за адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі

8.До доходів загального фонду бюджетів сільських, селищних, міських територіальних громад не належать:

- A. 25% рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин загальнодержавного значення (крім рентної плати за користування надрами для видобування нафти, природного газу, газового конденсату та бурштину), що зараховується до міських бюджетів міст Києва та Севастополя
- B. 30% рентної плати за користування надрами для видобування бурштину, що зараховується до місцевих бюджетів за місцезнаходженням (місцем видобутку) бурштину
- C. 10% податку на прибуток підприємств приватного сектору економіки, який зараховується до бюджету міста Києва

D. 80% коштів, отриманих підприємствами, установами та організаціями, що утримуються за рахунок районних бюджетів, за здані у вигляді брухту і відходів золото, платину, метали платинової групи, дорогоцінне каміння, і 50 відсотків коштів, отриманих цими підприємствами, установами та організаціями за здане у вигляді брухту і відходів срібло

9. Основним бюджетоутворюючим податком місцевих бюджетів є:

- A. Податок на доходи фізичних осіб
- B. ПДВ
- C. Акцизний податок
- D. Податок на прибуток підприємств

10. Зростання частки міжбюджетних трансфертів у структурі доходів місцевих бюджетів та значне перевищення даного показника над часткою податкових надходжень свідчить про те, що:

- A. Існуючий порядок формування місцевих бюджетів недостатньо стимулює місцеві органи влади до активних дій щодо наповнення бюджетів і є чинником ризику для економічного і соціального розвитку регіонів та національної економіки
- B. Існуючий порядок формування місцевих бюджетів достатньо стимулює місцеві органи влади до активних дій щодо наповнення бюджетів і є чинником економічного і соціального розвитку регіонів та національної економіки
- C. Існуючий порядок формування державних бюджетів недостатньо стимулює державні органи влади до активних дій щодо наповнення бюджетів і є чинником ризику для економічного і соціального розвитку регіонів та національної економіки
- D. Немає правильної відповіді

Задача

Визначити обсяг надходжень бюджету на основі даних:

- доходи бюджету – 641633,76 тис. грн.;
- видатки бюджету – 692293,68 тис. грн.;
- надання внутрішніх кредитів – 8697,6 тис. грн.;
- повернення внутрішніх кредитів – 5156,52 тис. грн.;
- внутрішні запозичення – 118777,176 тис. грн.;
- зовнішні запозичення – 498136,176 тис. грн.;
- погашення внутрішніх зобов'язань – 109396,692 тис. грн.;
- погашення зовнішніх зобов'язань – 366507,912 тис. грн.;
- надходження від приватизації державного майна – 181,788 тис. грн.;
- повернення бюджетних коштів з депозитів – 5599,932 тис. грн.;
- розміщення бюджетних коштів на депозитах – 5076,792 тис. грн.;
- придбання цінних паперів – 92576,124 тис. грн.;

Задача

Розрахувати надходження податку на доходи фізичних осіб до бюджетів різних рівнів.

Вихідні дані:

Місячний фонд нарахованої заробітної плати працівників (зменшений на суму податкової соціальної пільги) ПП «Альп», місцезнаходження якого зареєстровано у

селі Іванкова Калуського району (село входить до складу Верхнянської об'єднаної територіальної громади) Івано-Франківської області, становить 6400 тис. грн.; ПП «Говерла», місцезнаходження якого зареєстровано у місті Калуш (місто обласного значення) Івано-Франківської області, становить 4660 тис. грн.

Задача

Платниками, зареєстрованими на території села, сплачено протягом місяця до бюджету податки та інші обов'язкові платежі в таких сумах: плата за землю – 27000 грн.; податок на прибуток підприємств приватної форми власності – 49200 грн.; податок на прибуток підприємств комунальної власності – 5800 грн.; збір за місця для паркування транспортних засобів – 49000 грн.; податок на доходи фізичних осіб – 78700 грн.; екологічний податок – 18625 грн.; акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів – 7950 грн.; орендна плата за водні об'єкти, що надаються в користування на умовах оренди – 3805 грн.; єдиний податок – 36405 грн.; туристичний збір – 3300 грн.

Визначити, скільки доходів зараховано протягом місяця до сільського бюджету у розрізі загального та спеціального фондів?

Практичне завдання

Обґрунтуйте відповіді на такі питання із використанням аналітичних даних за останні п'ять років, табличних та графічних матеріалів.

1. Динаміка і структура доходів Державного і місцевих бюджетів України.
2. Як розмежовуються доходи між ланками бюджетної системи?
3. Охарактеризуйте основні бюджетоутворюючі надходження Державного і місцевих бюджетів України та визначте роль податків у формуванні доходів бюджетів.

Тема 11. Міжбюджетні відносини та система міжбюджетних трансфертів

Контрольні запитання і завдання:

1. У чому полягає сутність міжбюджетних відносин?
2. Розкрийте роль та значення міжбюджетних відносин у функціонуванні бюджетної системи України.
3. Якими нормативно-правовими документами регламентується організація міжбюджетних відносин в Україні?
4. У чому полягає суть концепції бюджетного федералізму? Охарактеризуйте принципи бюджетного федералізму.
5. Яка основна мета бюджетної децентралізації? Назвіть її наслідки у вітчизняній практиці.
6. Що таке бюджетне регулювання? Які завдання воно вирішує?
7. Чим відрізняється вертикальне і горизонтальне бюджетне регулювання?
8. Як визначається індекс податкоспроможності відповідного місцевого бюджету?
9. Які методи бюджетного регулювання використовуються в бюджетній практиці нашої держави?
10. Як Ви розумієте поняття міжбюджетних трансфертів?
11. Які види міжбюджетних трансфертів застосовуються в Україні?

12. Який порядок розрахунку базової і реверсної дотацій?
13. Що таке освітня субвенція?
14. Які види міжбюджетних трансфертів передаються з державного до місцевих бюджетів?
15. Що таке субвенція на виконання інвестиційних проектів?

Тести

1. Мета міжбюджетних відносин-це

- A. Органи державної влади й управління, органи місцевого самоврядування, до компетенції яких належать повноваження щодо складання, розгляду, затвердження і виконання бюджетів
- B. Забезпечення відповідності повноважень на здійснення видатків, закріплених законодавчими актами за бюджетами, та фінансових ресурсів, які мають забезпечувати виконання цих повноважень
- C. Суспільні багатства, що підлягають розподілу та перерозподілу між державою, територіальними громадами та громадянами
- D. Немає правильної відповіді

2. Розмежування доходів і видатків між рівнями бюджетної системи та видами бюджетів, проведене у відповідності до розподілу повноважень органів державної виконавчої влади і місцевого самоврядування є основою в організації

- A. Бюджетної системи
- B. Міжбюджетних відносин
- C. Бюджетного планування
- D. Немає правильної відповіді

3. Які є види міжбюджетних трансфертів?

- A. Базова дотація
- B. Субвенція
- C. Реверсна дотація
- D. Усі відповіді вірні

4. У широкому розумінні бюджетне регулювання –

- A. Це сукупність заходів, що здійснюються органами державної влади вищого рівня з метою збалансування бюджетів нижчого рівня (у процесі як розмежування доходів і видатків між окремими ланками бюджетної системи, так і подальшого перерозподілу доходів між бюджетами) для забезпечення права всіх громадян на отримання рівноцінних суспільних благ незалежно від місця їхнього проживання
- B. Комплекс організаційно-технічних, методичних і методо-логічних заходів для визначення доходів і видатків бюджетів на всіх стадіях бюджетного процесу
- C. Різновид державного фінансового контролю, що здійснюється в бюджетному процесі та направлений на встановлення законності, достовірності, економічної ефективності діяльності учасників бюджетного регулювання та бюджетного процесу
- D. Відображає процеси, за допомогою яких вирішуються загальнодержавні завдання із забезпечення економічного зростання, розвитку продуктивних сил, покращення

добробуту населення, усунення розбіжностей у рівнях розвитку окремих територій, фінансування місцевого самоврядування, вирішення національних проблем

5. Які показники враховуються у процесі горизонтального вирівнювання дохідної спроможності обласних бюджетів?

- A. Кількість населення
- B. Надходження податку на прибуток підприємств приватного сектору економіки
- C. Індекси податкоспроможності відповідного обласного бюджету, що визначаються окремо за надходженнями податку на прибуток підприємств та податку на доходи фізичних осіб
- D. Всі відповіді вірні

6. При якому індексі платоспроможності не здійснюється бюджетне вирівнювання?

- A. Менше, ніж 0,9
- B. В межах 0,9–1,1
- C. Більше, ніж 1,1
- D. Немає правильної відповіді

7. Реверсна дотація - це:

- A. Трансферт, що надається з державного бюджету місцевим бюджетам для горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій
- B. Кошти, що передаються до державного бюджету з місцевих бюджетів для горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій
- C. Вид міжбюджетних трансфертів для компенсації втрат доходів місцевих бюджетів унаслідок надання пільг, встановлених державою тощо
- D. Не має правильної відповіді

8. Міжбюджетні трансферти для використання на певну мету в порядку, визначеному органом, який прийняв рішення про надання субвенції – це:

- A. Субвенції
- B. Дотації
- C. Базові дотації
- D. Додаткові дотації

9. Базову дотацію отримують бюджети, у яких індекс податкоспроможності:

- A. $< 0,9$
- B. $< 1,1$
- C. $> 1,1$
- D. $> 0,9$

10. Надання субвенцій на виконання інвестиційних проектів ґрунтується на таких основних принципах:

- A. Принцип об'єктивності та відкритості, єдності, прозорості
- B. Принцип збалансованого розвитку та цільового використання коштів, єдності

- С. Принцип об'єктивності та відкритості, єдності, принцип збалансованого розвитку та цільового використання коштів
D. Правильної відповіді не має

Задача

Враховуючи наведені дані, визначити: чи отримає обласний бюджет базову дотацію, чи відбудеться передача реверсної дотації до державного бюджету та у якому обсязі ?

- чисельність населення області – 1549 тис. осіб;
- чисельність населення України – 36204,8 тис. осіб);
- надходження податку на доходи фізичних осіб, сплаченого платниками, зареєстрованими на території області – 2976084,9 тис. грн.;
- надходження податку на доходи фізичних осіб, сплаченого платниками усіх областей України – 48901996,1 тис. грн.);
- надходження податку на прибуток підприємств приватного сектору економіки, сплаченого платниками, зареєстрованими на території області – 400403,5 тис. грн.
- надходження податку на прибуток підприємств приватного сектору економіки, сплаченого платниками усіх областей України – 25157888,3 тис. грн.

Задача

Враховуючи наведені дані, визначити: чи отримає бюджет міста обласного значення базову дотацію, чи відбудеться передача реверсної дотації до державного бюджету та у якому обсязі ?

- чисельність населення міста обласного значення – 222,8 тис. осіб;
- чисельність населення України – 38204,8 тис. осіб);
- надходження податку на доходи фізичних осіб, сплаченого платниками, зареєстрованими на території міста обласного значення – 456944,73 тис. грн.;
- надходження податку на доходи фізичних осіб, сплаченого платниками усіх областей України – 56401996,1 тис. грн.).

Задача

Враховуючи наведені дані, визначити: чи отримає районний бюджет базову дотацію, чи відбудеться передача реверсної дотації до державного бюджету та у якому обсязі ?

- чисельність населення району – 120,8 тис. осіб;
- чисельність населення України – 36204,8 тис. осіб);
- надходження податку на доходи фізичних осіб, сплаченого платниками, зареєстрованими на території району – 56944,73 тис. грн.;
- надходження податку на доходи фізичних осіб, сплаченого платниками усіх областей України – 51401996,1 тис. грн.).

Задача

Враховуючи наведені дані, визначити: чи отримає бюджет об'єднаної територіальної громади базову дотацію, чи відбудеться передача реверсної дотації до державного бюджету та у якому обсязі ?

- чисельність населення об'єднаної територіальної громади – 10,8 тис. осіб;
- чисельність населення України – 36204,8 тис. осіб);
- надходження податку на доходи фізичних осіб, сплаченого платниками, зареєстрованими на території ОТГ – 41944,73 тис. грн.;

– надходження податку на доходи фізичних осіб, сплаченого платниками усіх областей України – 48401996,1 тис. грн.).

Практичне завдання

Обґрунтуйте відповіді на наступні питання із використанням аналітичних даних за останні п'ять роки, табличного та графічного матеріалу.

1. Розкрийте роль та значення міжбюджетних трансфертів у формуванні доходів бюджетів різних рівнів.
2. Проаналізуйте динаміку та структуру міжбюджетних трансфертів.
3. Охарактеризуйте проблеми та окресліть перспективні напрями розвитку міжбюджетних відносин в Україні.

Тема 12. Система видатків бюджету

Контрольні запитання і завдання:

1. Обґрунтуйте Вашу позицію, в чому прослідковується взаємозв'язок між державними видатками та видатками бюджету держави? У чому полягає їх відмінність?
2. Як видатки державного і місцевих бюджетів впливають на соціально-економічний розвиток країни?
3. Що таке бюджетне фінансування і які його основні ознаки?
4. Назвіть суб'єктів та бюджетні відносини, які виникають у процесі використання бюджетних коштів. Дайте їх характеристику.
5. За якими ознаками можна класифікувати видатки бюджету?
6. Охарактеризуйте функціональну класифікацію видатків бюджету.
7. Проаналізуйте розподіл видатків бюджету за економічною класифікацією видатків. Що таке поточні і капітальні видатки бюджетів, куди вони спрямовуються?
8. Охарактеризуйте відомчу класифікацію видатків бюджету.
9. Визначте особливості програмної класифікації видатків.
10. Хто такі розпорядники бюджетних коштів? Які види розпорядників бюджетних коштів ви знаєте?
11. Назвіть функції головних розпорядників бюджетних коштів. Які функції розпорядників коштів бюджету нижчого рівня?
12. Що включають в себе загальний і спеціальний фонди кошторису?
13. Охарактеризуйте порядок складання проекту кошторису.
14. Дайте визначення нормування видатків.
15. За якими ознаками класифікуються бюджетні норми?

Тести

1. Видатки бюджету (за економічною сутністю) – це...

А. Кошти, спрямовані на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом

В. Об'єктивні економічні відносини, які пов'язані з розподілом і використанням централізованого фонду грошових коштів держави, що є завершальним етапом перерозподільчих процесів за допомогою бюджетних відносин

С. Суб'єктивні економічні відносини, які пов'язані з розділом і використанням

централізованого фонду грошових коштів держави, що є завершальним етапом розподільчих процесів за допомогою бюджетних відносин

D. Частина видатків суспільства, яка пов'язана з використанням коштів таких централізованих грошових фондів, як державний і місцевий бюджети

2. Видатки бюджетів на фінансове забезпечення капітальних вкладень виробничого і невиробничого призначення; фінансове забезпечення структурної перебудови економіки; інші видатки, пов'язані з розширеним відтворенням - це...

A. Видатки споживання

B. Видатки пов'язані з розвитком виробничої сфери

C. Видатки, за допомогою яких забезпечується функціонування і розвиток сфери суспільних послуг

D. Видатки розвитку

3. Видатки споживання – це...

A. Частина видатків бюджетів, які забезпечують поточне функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування, бюджетних установ, поточні міжбюджетні трансферти та видатки на фінансове забезпечення заходів соціального захисту населення та соціально-культурної сфери, а також інші видатки, не віднесені до видатків розвитку та нерозподілених видатків

B. Частина видатків бюджетів, які забезпечують поточне функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування, бюджетних установ, поточні міжбюджетні трансферти

C. Видатки на фінансове забезпечення заходів соціального захисту населення та соціально-культурної сфери, а також інші видатки, не віднесені до видатків розвитку та нерозподілених видатків;

D. Вірної відповіді немає

4. За характером проведення і списання видатки бюджетів ділять на:

A. Капітальні і поточні

B. Споживання і розвиток

C. Касові і поточні

D. Касові і фактичні

5. Невідплатні і безповоротні платежі, які не є придбанням товарів чи послуг, наданням кредиту або виплатою непогашеного боргу - це..

A. Трансфертні платежі

B. Трансферти населенню

C. Субсидії

D. Капітальні трансферти

6. Назвіть такі найважливіші форми бюджетного фінансування:

A. Кошторисне фінансування, бюджетне інвестування

B. Бюджетне призначення, бюджетне інвестування

C. Бюджетне асигнування, кошторисне фінансування

D. Бюджетне зобов'язання, бюджетне асигнування

7. Повноваження розпорядника бюджетних коштів, надане відповідно до бюджетного призначення на взяття бюджетного зобов'язання та здійснення платежів, яке має кількісні, часові та цільові обмеження - це:

- A. Бюджетне призначення
- B. Кошторисне фінансування
- C. Бюджетне зобов'язання
- D. Бюджетне асигнування

8. Розпорядник бюджетних коштів – це:

- A. Бюджетна установа в особі керівників, яка підпорядкована головному розпоряднику і одночасно мають у своєму підпорядкуванні розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня
- B. Бюджетна установа в особі її керівника, уповноважена на отримання бюджетних асигнувань, взяття бюджетних зобов'язань та здійснення витрат бюджету
- C. Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, а також організації, створені ними у встановленому порядку, що повністю утримуються за рахунок відповідно державного бюджету чи місцевого бюджету
- D. Суб'єкт господарювання, громадська чи інша організація, яка не має статусу бюджетної установи, уповноважена розпорядником бюджетних коштів на здійснення заходів, передбачених бюджетною програмою, та отримує для їх здійснення

9. Назвіть види кошторисів, які використовуються у бюджетній практиці:

- A. Індивідуальні, загальні, спеціальні кошториси
- B. Кошториси витрат на централізовані заходи, зведені галузеві кошториси, індивідуальні та загальні
- C. Кошториси витрат на централізовані заходи, індивідуальні, загальні
- D. Кошториси витрат на централізовані заходи, зведенні галузеві кошториси, загальні

10. У бюджетному процесі використовуються дві групи норм та нормативів:

- A. Фінансові нормативи бюджетної забезпеченості, норми видатків
- B. Матеріальні і фінансові
- C. Бюджетні і фінансові нормативи
- D. Норми видатків та матеріальні нормативи

Практичне завдання

Обґрунтуйте відповіді на такі питання із використанням аналітичних даних за останні п'ять років, табличного та графічного матеріалу.

1. Як видатки державного і місцевих бюджетів впливають на соціально-економічний розвиток країни та адміністративних територій зокрема?
2. Здійсніть аналіз видатків державного і місцевих бюджетів за функціональною класифікацією та обґрунтуйте висновки.
3. Проаналізуйте розподіл видатків державного і місцевих бюджетів за економічною класифікацією видатків та обґрунтуйте висновки.

Тема 13. Видатки бюджетів на реалізацію управлінської та оборонної функцій

держави

Контрольні запитання і завдання:

1. Яке призначення видатків державного та місцевих бюджетів на органи державної влади та місцевого самоврядування?
2. Охарактеризуйте структуру бюджетних видатків на виконання загальнодержавних функцій. Яка особливість її побудови?
3. Який алгоритм планування видатків державного бюджету на функціонування органів державної влади?
4. Який порядок затвердження кошторисів і штатних розписів органів державної влади та місцевого самоврядування?
5. Охарактеризуйте структуру видаткової частини державного бюджету на оборону. Яка особливість її побудови?
6. Як розподіляються видатки оборонного бюджету відповідно до програмної класифікації?
7. Який алгоритм планування видатків державного бюджету на оборону?
8. Чи забезпечується обороноздатність держави за рахунок позабюджетних коштів?
9. Що таке оборонне замовлення та який порядок його планування?
10. Як реалізується оборонне планування у середньостроковій і короткостроковій перспективах?
11. Яке призначення видатків державного бюджету на забезпечення громадського порядку та безпеки?
12. Який алгоритм планування бюджетних видатків на забезпечення громадського порядку та безпеки?
13. Охарактеризуйте роль головних розпорядників бюджетних коштів у виконанні державного бюджету на забезпечення громадського порядку та безпеки.
14. Як здійснюється планування бюджетних видатків на оплату праці суддів?
15. Які особливості має планування бюджетних видатків на оплату комунальних послуг та енергоносіїв судів?

Тести

1. З державного бюджету здійснюються видатки на утримання:

- A. Органів місцевого самоврядування сіл, селищ
- B. Президента, законодавчої влади, виконавчої влади
- C. Органів місцевого самоврядування районного значення, органів місцевого самоврядування міст республіканського Автономної Республіки Крим і обласного значення
- D. Виконавчої влади, законодавчої влади, органів місцевого самоврядування

2. Видатки на заходи з організації рятування на водах, заходи у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру здійснюються:

- A. З державного бюджету
- B. За рахунок резервних фондів
- C. З місцевих бюджетів

D. Зі спеціального фонду державного бюджету

3. До видатків на оборону не відносять:

- A. Капітальне будівництво
- B. Науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи
- C. Утримання Служби безпеки України
- D. Утримання Збройних Сил

4. Бюджетні затрати, пов'язані з утриманням збройних сил, гонкою озброєнь, ліквідацією наслідків війн (пенсії й допомога ветеранам війни, інвалідам, сім'ям загиблих, затрати щодо відбудови руйнувань, спричинених війною, виплати репарацій тощо) - це:

- A. Непрямі оборонні видатки
- B. Приховані оборонні видатки
- C. Соціальні видатки
- D. Прямі оборонні видатки

5. Приховані оборонні видатки – це:

- A. Це бюджетні затрати, пов'язані з утриманням збройних сил, гонкою озброєнь, ліквідацією наслідків війн
- B. Оборонні видатки, але проходять за кошторисами цивільних міністерств і відомств
- C. Видатки оборонних міністерств та відомств, зокрема видатки на утримання та навчання особового складу збройних сил, придбання, утримання та експлуатацію озброєння, воєнної техніки та майна, воєнні науково-дослідні, дослідно-конструкторські роботи, видатки на цивільну оборону, воєнну допомогу іноземним державам тощо
- D. Видатки, пов'язані з підтримкою бойової могутності збройних сил на досягнутому рівні: грошове утримання військовослужбовців та заробітна плата цивільного вільнонайманого персоналу, видатки на медичне обслуговування, транспортування тощо

6. До видатків на громадський порядок, безпеку та судову владу не відносять:

- A. Видатки на розвиток воєнних науково-дослідних робіт, купівлю озброєння та воєнної техніки, на військове будівництво та розвиток інфраструктури
- B. Видатки на протипожежний захист та рятування
- C. Видатки на кримінально-виконавчу систему та виправні заходи
- D. Видатки на діяльність із забезпечення громадського порядку, боротьби зі злочинністю та охорону державного кордону

7. Які видатки складають найбільшу частку в структурі видатків органів влади й управління?

- A. На капітальне будівництво та капітальний ремонт в органах влади
- B. Витрати на відрядження
- C. На оплату праці
- D. На оплату комунальних, транспортних та інших послуг

8. Який з видів оборонного планування здійснюється з метою визначення засад державної політики у сфері оборони та створення нормативно-правової бази для оборонного планування?

- A. Середньострокове
- B. Довгострокове
- C. Тактичне
- D. Короткострокове

9. Виберіть із перелічених посадових осіб розпорядників бюджетних коштів другого ступеня.

- A. Міністр оборони
- B. Командуючі Збройних Сил
- C. Міністр внутрішніх справ
- D. Командири військових частин

10. Яка із силових інституцій держави здійснює розвідувальну роботу; бере участь у забезпеченні захисту державних таємниць України; виявляє, припиняє та розслідує злочини проти держави й інші правопорушення?

- A. Поліція
- B. Внутрішні війська
- C. Кримінально-виконавча система
- D. Служба безпеки

Практичне завдання

Обґрунтуйте відповіді на наступні питання з використанням аналітичних даних за останні п'ять років, табличного та графічного матеріалу.

1. Охарактеризуйте динаміку і структуру видатків державного і місцевих бюджетів на реалізацію управлінської функції держави.
2. Проаналізуйте динаміку і структуру видаткової частини державного бюджету на оборону.

Тема 14. Видатки бюджетів на реалізацію соціальної функції держави

Контрольні запитання і завдання:

1. У чому полягає сутність видатків бюджетів на реалізацію соціальної функції держави (соціальних видатків бюджету)?
2. Охарактеризуйте принципи здійснення та функціональне призначення видатків бюджетів на реалізацію соціальної функції держави.
3. Які видатки на охорону здоров'я здійснюються з Державного бюджету України?
4. Які видатки на охорону здоров'я здійснюються з місцевих бюджетів?
5. Назвіть основні принципи державної фінансової підтримки системи охорони здоров'я в умовах сталого розвитку.
6. Назвіть переваги державно-приватного партнерства в системі охорони здоров'я.
7. Назвіть класифікаційні ознаки видатків бюджету на освіту.

8. Які видатки на освіту здійснюються з Державного бюджету України?
9. Які видатки на освіту здійснюються з місцевих бюджетів?
10. На які цілі спрямовується освітня субвенція?
11. Назвіть особливості державного фінансування освіти.
12. Які цілі соціального захисту і соціального забезпечення населення у контексті сталого розвитку?
13. Які види соціальної допомоги ви знаєте?
14. Які видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення здійснюються з Державного бюджету України?
15. Які видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення здійснюються з місцевих бюджетів?

Тести

1.Посадовий оклад директора коледжу встановлюється в залежності від таких показників:

- A. Чисельність студентів
- B. Чисельність студентів, категорія
- C. Категорія, освіта
- D. Стаж роботи, освіта

2. Вчителям I - IV класів загальноосвітніх шкіл за перевірку зошитів учнів проводиться додаткова оплата в розмірі:

- A. 10% ставки заробітної плати
- B. 15 % ставки заробітної плати
- C. 20% ставки заробітної плати
- D. 25% ставки заробітної плати

3.Основний плановий фінансовий документ бюджетної установи, яким на бюджетний період встановлюються повноваження щодо отримання надходжень і розподіл бюджетних асигнувань:

- A. План формування доходів та видатків
- B. Тарифікаційний список
- C. Бюджет бюджетної установи
- D. Кошторис бюджетної установи

4.Посадовий оклад директора школи встановлюється в залежності від:

- A. Стажу педагогічної роботи, кількості учнів
- B. Кількості учнів
- C. Кількості учнів, категорії
- D. Кваліфікаційної категорії

3.За звання «Вчитель-методист» ставки заробітної плати і посадові оклади підвищуються:

- A. На 15%
- B. На 25%
- C. На 10%

D. На 30%

4.В якому обсязі встановлена норма навантаження вчителям загальноосвітньої школи?

- A. 18 годин в тиждень
- B. 600 годин в рік
- C. 720 годин в рік
- D. 1020 годин в рік

5.Як визначається розмір надбавки за наявність звання «Вчитель-методист» директору школи:

- A. В % від посадового окладу директора
- B. В % від посадового окладу заступника директора з навчальної роботи
- C. В % від посадового окладу директора і в % від зарплати вчителя за години роботи
- D. В % від ставки заробітної плати вчителя

6.Джерелами фінансування соціальної сфери є:

- A. Державний бюджет
- B. Страхові фонди
- C. Місцеві бюджети
- D. Власні доходи організацій та установ соціальної сфери (самофінансування)

7.Відповідно до Закону України «Про соціальні послуги» контроль за цільовим використанням бюджетних коштів, спрямованих на фінансування соціальних послуг, здійснюється:

- A. Центральним органом виконавчої влади у сфері праці та соціальної політики і його територіальними органами, а також органами з питань фінансового контролю відповідно до їх повноважень
- B. Центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, а також органами з питань фінансового контролю відповідно до їх повноважень
- C. Центральним органом виконавчої влади у сфері фінансів і його територіальними органами
- D. Центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці

8.Соціальне обслуговування здійснюється шляхом надання соціальних послуг:

- A. За місцем проживання особи (вдома)
- B. В організаціях, що займаються медичною допомогою
- C. У стаціонарних інтернатних установах та закладах
- D. У реабілітаційних установах та закладах

9.Назвіть джерела фінансування соціальних гарантій:

- A. Державний бюджет
- B. Кошти місцевих бюджетів
- C. Страхові фонди

D. Кошти підприємств, об'єднань й організації, що перебувають на господарському розрахунку

10. За звання «Старший вчитель» ставки заробітної плати і посадові оклади підвищуються:

- A. На 15%
- B. На 25%
- C. На 10%
- D. На 30%

Задача

Вчителю початкових класів зі стажем педагогічної роботи 11 років 2 місяці за результатами атестації встановлено другу кваліфікаційну категорію. На навчальний рік вчителю встановлене педагогічне навантаження – 22 год. на тиждень. Крім того, його призначено класним керівником 3-го класу та завідуючим кабінетом. Визначити величину заробітної плати вчителя, нарахувань та відрахувань від заробітної плати за місяць.

Витяг з Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери

Назви посади	Тарифні розряди	Тарифні коефіцієнти
Учителі усіх спеціальностей із вищою освітою:		
вищої категорії	14	2,42
першої категорії	13	2,27
другої категорії	12	2,12
без категорії (освіта – спеціаліст, магістр)	11	1,97

Задача

Вчителю математики зі стажем педагогічної роботи 19 років за результатами атестації встановлено вищу кваліфікаційну категорію та звання старший вчитель. На навчальний рік вчителю встановлене педагогічне навантаження – 26 год. на тиждень. Крім того, його призначено завідуючим кабінетом. Визначити величину заробітної плати вчителя, нарахувань та відрахувань від заробітної плати за місяць.

Витяг з Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери

Назви посади	Тарифні розряди	Тарифні коефіцієнти
Учителі усіх спеціальностей із вищою освітою:		
вищої категорії	14	2,42
першої категорії	13	2,27
другої категорії	12	2,12
без категорії (освіта – спеціаліст, магістр)	11	1,97

Задача

Визначити величину заробітної плати, нарахувань та відрахувань від заробітної плати викладача кафедри менеджменту університету зі стажем науково-педагогічної роботи 8 років, якщо викладач отримав науковий ступінь кандидата економічних наук і виконує річне навчальне навантаження – 600 год. Посаді доцента ВНЗ відповідає 19

тарифний розряд (тарифний коефіцієнт – 3,42), професора – 20 (тарифний коефіцієнт – 3,64), старшого викладача – 17 (тарифний коефіцієнт – 3), викладача, асистента – 16 (тарифний коефіцієнт – 2,79).

Задача

Розрахувати видатки кошторису міської лікарні на медикаменти.

Вихідні дані:

Відділення	Кількість ліжок		Дата введення / виведення ліжок	Кількість днів функціонування одного ліжка в році	Норми видатків медикаментів на 1 ліжко-день (грн.)
	На початок року	На кінець року			
Дитяче	78	96	1.04	340	9,84
Хірургічне	60	60	–	342	8,84
Гінекологічне	40	85	1.07	352	10,85

Практичне завдання

Обґрунтуйте відповіді на наступні питання з використанням аналітичних даних за останні п'ять років, табличного та графічного матеріалу.

1. Проаналізуйте динаміку і структуру видатків державного і місцевих бюджетів на реалізацію соціальної функції держави.

2. Охарактеризуйте проблеми, які виникають у процесі бюджетного фінансування соціальної функції держави, та обґрунтуйте шляхи їх вирішення.

Тема 15. Витрати бюджетів на реалізацію економічної функції держави

Контрольні запитання і завдання:

1. Яка структура видаткової частини державного та місцевих бюджетів на економічну діяльність?

2. Які видатки на економічну діяльність є прерогативою місцевих бюджетів? Обґрунтуйте основні причини.

3. Охарактеризуйте форми фінансування бюджетних видатків на економічну діяльність.

4. Охарактеризуйте внески у статутні фонди підприємств державної та комунальної власності як форми фінансування видатків економічного спрямування.

5. Перелічіть основні форми кредитних відносин. Які їх спільні риси та чим вони відрізняються?

6. Дайте порівняльну характеристику бюджетного та банківського кредитів. Які їх особливості?

7. Охарактеризуйте принципи бюджетного кредитування. Які є загальні принципи надання бюджетних кредитів?

8. Чим забезпечується принцип поверненості бюджетного кредитування?

9. Чим обумовлена необхідність створення спеціальних фінансово-кредитних установ в системі управління бюджетними кредитами?

10. Які є джерела фінансування наукових досліджень і розробок?

11. Який алгоритм планування видатків державного бюджету на науку?

12. Охарактеризуйте особливості фінансування науки у секторі вищої освіти,

державному, підприємницькому і неприбутковому секторах.

13. Які повноваження структурних підрозділів Міністерства освіти і науки України в бюджетному процесі?

14. Чим обумовлена необхідність фінансування наукової та науково-технічної діяльності у розмірі не менше 1,7 % ВВП?

15. Що таке комерціалізація наукових досліджень і яка її роль у фінансуванні науки?

Тести

1. Фінансування заходів держави щодо пріоритетного розвитку як окремих галузей економіки країни, так і усього її господарського комплексу – це:

- A. Видатки бюджету на освіту
- B. Видатки бюджету на охорону здоров'я
- C. Видатки бюджету на економічну діяльність
- D. Видатки бюджету на безпеку

2. Видатки бюджету на економічну діяльність розрізняють за такими ознаками:

- A. Функціональною класифікацією, галузевими особливостями та цільовим призначенням
- B. Функціональною, відомчою та економічною класифікацією
- C. Галузевими, економічними та соціально-культурними
- D. Функціональною, програмною та економічною класифікацією

3. Витрати бюджету на економічну діяльність охоплюють:

- A. Видатки бюджету на загальну економіку
- B. Державні капітальні вкладення, бюджетні кредити підприємствам, державні субсидії й дотації, операційні витрати
- C. Видатки на оновлення основних засобів
- D. Операційні видатки

4. За допомогою яких форм здійснюється фінансування та кредитування економічної діяльності за рахунок бюджетних коштів?

- A. Міжбюджетних трансфертів
- B. Кошторисного фінансування
- C. Кредитів від НБУ та МВФ
- D. Бюджетних інвестицій, бюджетного кредитування, дотацій і субсидій державному сектору чи бюджетних трансфертів

5. Прямі бюджетні інвестиції – це:

- A. Виділення державних асигнувань на капітальні вкладення в реальний сектор економіки, тобто в основний капітал підприємств виробничої сфери
- B. Комплекс заходів, визначених на основі національної системи цінностей і завдань інноваційного розвитку економіки та спрямованих на розвиток окремих галузей, секторів економіки, виробництва, регіонів, виконання яких здійснюється з використанням коштів державного та/або місцевих бюджетів чи через надання державних та/або місцевих гаранті

С. Видатки, які спрямовуються на придбання основного капіталу (обладнання і предметів довгострокового користування), необоротних активів (у тому числі землі, нематеріальних активів тощо)

Д. Кошторис, в якому розраховується обсяг бюджетних асигнувань та їх розподіл у відомчому розрізі між міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади за визначеними статтями витрат з поквартальною деталізацією

6. На якому типі фінансування базується галузевий (відомчий) підхід?

- А. Бюджетному кредитуванні
- В. Плановому фінансуванні
- С. Кошторисному фінансуванні
- Д. Довгостроковому фінансуванні

7. Інвестиційна програма (проект) – це:

А. Виділення державних асигнувань на капітальні вкладення в реальний сектор економіки, тобто в основний капітал підприємств виробничої сфери

В. Фінансування заходів держави щодо пріоритетного розвитку як окремих галузей економіки країни, так і усього її господарського комплексу

С. Спеціальний документ, в якому розраховується обсяг бюджетних асигнувань та їх розподіл у відомчому розрізі між міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади за визначеними статтями витрат з поквартальною деталізацією

Д. Комплекс заходів, визначених на основі національної системи цінностей і завдань інноваційного розвитку економіки та спрямованих на розвиток окремих галузей, секторів економіки, виробництва, регіонів, виконання яких здійснюється з використанням коштів державного та/або місцевих бюджетів чи через надання державних та/або місцевих гарантій

8. Кому здійснюється надання бюджетних кредитів?

- А. Комунальним підприємствам
- В. Підприємствам державного сектору економіки на тимчасові потреби у разі фінансових ускладнень
- С. Муніципальним підприємствам
- Д. Бюджетним установам

9. Згідно з якими напрямками наукових досліджень здійснюють фінансування науки:

- А. Природничими й суспільними дослідженнями
- В. Гуманітарними й природничими дослідженнями
- С. Фундаментальними й прикладними дослідженнями
- Д. Немає правильної відповіді

10. Які способи фінансування науки використовуються в Україні?

- А. Кошторисне фінансування
- В. Загальне та специфічне фінансування
- С. Фінансування наукових закладів, фінансування наукової тематики
- Д. Усі відповіді вірні

Практичне завдання

Обґрунтуйте відповіді на наступні питання з використанням аналітичних даних за останні п'ять років, табличного та графічного матеріалу.

1. Проаналізуйте динаміку і структуру видатків державного і місцевих бюджетів на реалізацію економічної функції держави.
2. Охарактеризуйте проблеми, які виникають у процесі бюджетного фінансування економічної функції держави, та обґрунтуйте шляхи їх вирішення.

Тема 16. Витрати бюджетів, пов'язані з управлінням державним та місцевим боргом

Контрольні запитання і завдання:

1. Що таке гарантійне зобов'язання держави та місцева гарантія?
2. Що таке державний борг? У чому різниця між державним та гарантованим державою боргом?
3. Що таке обслуговування державного (місцевого) боргу?
4. Що таке погашення державного (місцевого) боргу?
5. Що таке управління державним (місцевим) боргом та які органи здійснюють таке управління?
6. Що таке місцевий борг? Яка мета місцевих запозичень?
7. Хто погоджує обсяг та умови здійснення місцевих запозичень і надання місцевих гарантій?
8. Які документи для отримання погодження Верховна Рада Автономної Республіки Крим, обласна чи міська рада надсилає Міністерству фінансів України разом з письмовим повідомленням?
9. Кому належить право на здійснення місцевих запозичень у межах, визначених рішенням про місцевий бюджет?
10. Хто може здійснювати місцеві внутрішні та зовнішні запозичення?
11. Які Вам відомі умови залучення місцевих запозичень?
12. У яких формах можуть здійснюватися запозичення?
13. Охарактеризуйте джерела погашення та обслуговування державного (місцевого) боргу.
14. Що таке борговий портфель держави?
15. За допомогою таких показників здійснюється оцінювання рівня боргових ризиків?

Тести

1. Фінансування зовнішньополітичної діяльності України здійснюється:

- A. З державного та місцевих бюджетів
- B. Зі спеціального позабюджетного фонду
- C. З місцевих бюджетів
- D. Виключно з державного бюджету

2. Джерелом фінансування бюджету не можуть бути:

- A. Емісійні кошти Національного банку України

- В. Кошти від державних (місцевих) внутрішніх та зовнішніх запозичень
- С. Кошти від приватизації державного майна (включаючи інші надходження, безпосередньо пов'язані з процесом приватизації) – щодо державного бюджету
- Д. Повернення бюджетних коштів з депозитів, надходження внаслідок продажу/пред'явлення цінних паперів

3. Загальна сума боргових зобов'язань суб'єктів господарювання-резидентів України щодо повернення отриманих та непогашених на звітну дату кредитів (позик), виконання яких забезпечено державними гарантіями – це:

- А. Державний борг
- В. Гарантований державою борг
- С. Державне запозичення
- Д. Внутрішній борг

4. Ризик тимчасової нестачі коштів державного бюджету на виконання зобов'язань за державним боргом - це:

- А. Бюджетний ризик
- В. Кредитний ризик
- С. Ризик ліквідності
- Д. Операційний ризик

5. Операції з повернення позичальником кредитів (позик) відповідно до умов кредитних договорів та/або випуску боргових цінних паперів – це:

- А. Управління державним боргом
- В. Реструктуризація державного боргу
- С. Обслуговування державного боргу
- Д. Погашення державного боргу

6. Ризик значного недовиконання дохідної частини державного бюджету порівняно з планом, що може призвести до збільшення державних запозичень та/або невиконання боргових зобов'язань з обслуговування державного боргу – це:

- А. Бюджетний ризик
- В. Кредитний ризик
- С. Валютний ризик
- Д. Операційний ризик

7. Особливість зовнішньополітичної діяльності, яка базується на тому, що реалізація цілей зовнішньої політики має здійснюватися з урахуванням інтересів інших держав:

- А. Залежність від конфлікту інтересів з іншими державами
- В. Наявність власного інституційного забезпечення
- С. Залежність від ситуації на міжнародній арені
- Д. Відсутність владного характеру

8. До причин виникнення державного боргу відносяться усі, окрім:

- A. Інфляційні процеси
- B. Здійснення державою запозичень у грошовій формі
- C. Випуск облігаційних боргових зобов'язань
- D. Безготівковий випуск боргових зобов'язань

9. Обчислення загальних планових витрат для фінансування платежів із погашення основного боргу та сплати відсотків за чинними кредитними лініями враховує усі перелічені суми у валюті платежу, окрім:

- A. Основного боргу
- B. Штрафних санкцій
- C. Сплати комісій за зобов'язаннями
- D. Сплати комісій банку-агента за обслуговування

10. Ризик невиконання контрагентами зобов'язань перед державою - це:

- A. Ризик рефінансування
- B. Відсотковий ризик
- C. Валютний ризик
- D. Кредитний ризик

Практичне завдання

Обґрунтуйте відповіді на наступні питання з використанням аналітичних даних за останні п'ять років, табличного та графічного матеріалу.

1. Проаналізуйте динаміку і структуру державного і місцевого боргів України, витрати державного і місцевих бюджетів на управління державним і місцевим боргом.
2. Охарактеризуйте проблеми, які виникають у процесі управління державним і місцевим боргом, та обґрунтуйте шляхи їх вирішення.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Бюджетна система України: навчальний посібник в схемах і таблицях / С. В. Качула, Г. Є. Павлова, Л. В. Лисяк, Добровольська О.В., Л. І. Катан. Дніпро: Монолит, 2021. 332 с.
2. Бюджетна система: підручник / за ред. В. Г. Дем'янишина, О. П. Кириленко, З. М. Лободіної. Тернопіль : ЗУНУ, 2020. 624 с.
3. Бюджетний кодекс України : Закон України № 2456-VI від 08.07.2010 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>.
4. Дем'янюк А. В. Бюджетне планування та прогнозування: сучасний стан та перспективи здійснення. *Причорноморські економічні студії*. Вип. 48. 2019. С. 58–62.
5. Казначейська система: підручник / за наук. ред. д. е. н., проф. А. І. Крисоватого, д. е. н., проф. О. П. Кириленко, Т. Я. Слюз. Тернопіль: ЗУНУ, 2020. 364 с.
6. Лободіна З. Бюджетний механізм: концептуальні засади та перспективи модернізації : монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 412 с.
7. Лободіна З. М., Булавинець В. М., Данильців Х. Т. Бюджетне фінансування освітніх послуг: сучасні тенденції та перспективи вдосконалення. *Економіка. Фінанси. Право*. 2021. № 12/2. С. 20–29.
8. Лободіна З., Дем'янишин В., Кізіма Т., Савчук С. Сучасні тенденції розвитку та наслідки трансформації бюджетної системи України в контексті реформування управління публічними фінансами. *Вісник економіки*. 2021. Вип. 4. С. 38–56.
9. Лободіна З., Корнацька Р., Нечепоренко В. Міжбюджетні трансферти як фінансовий інструмент зменшення диспропорцій та активізації регіонального розвитку. *Галицький економічний вісник*. 2022. № 1 (74). С. 76–89.
10. Миськів Г. Бюджетна система : теоретичні та практичні аспекти (у схемах і таблицях) : навчальний посібник. Львів : Растр-7, 2020. 272 с.
11. Наказ Міністерства фінансів України «Про бюджетну класифікацію» від 14.01.2011 р. № 11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-11>.
12. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження документів, що застосовуються в процесі виконання бюджету» від 28.01.2002 р. № 57. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0086-02#n17>.
13. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо впровадження та застосування гендерно орієнтованого підходу в бюджетному процесі» від 02.01.2019 р. №1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0001201-19>.
14. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо механізмів участі громадськості у бюджетному процесі на місцевому рівні» від 3.03.2020 р. № 94. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0094201-20#Text>.
15. Науково-практичний коментар Бюджетного кодексу України. Станом на 20 травня 2020 року. / За заг. ред. Мацюка В. Я. Київ : Видавничий дім «Професіонал», 2020. 312 с.
16. Податковий кодекс України : Закон України № 2755-VI від 02.12.2010 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.
17. Радіонов Ю. Д. Формування видатків бюджету : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. 616 с.
18. Хомутенко А. В. Сучасна парадигма управління державними фінансами України:

монографія. К.: ФОП Гуляєва В. М. 2019. 384 с.

19. Ярошевич Н. Б., Кондрат І. Ю., Якимів А. І. Бюджетна система : практикум: навчальний посібник. Львів : Новий Світ-2000, 2019. 400 с.
20. Aziz H., Shah N. Participatory budgeting: Models and approaches. *Pathways Between Social Science and Computational Social Science*. Springer, Cham, 2021. P. 215–236. URL: <https://arxiv.org/pdf/2003.00606.pdf>.
21. Dyvak M., Porplytsya N., Lobodina Z., Honchar L., Ostroverkhov V., Maslyiak Y. Interval Discrete Dynamic Model of Budget Revenues in Conditions of Shadow Economy. *2019 9th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT): Conference Paper (Ceske Budejovice, 5–7 June, 2019) – Ceske Budejovice, Czech Republic, 2019*. P. 1–4.
22. Fedosov V., Krysovaty A., Oparin V., Yukhymenko P. Modern Ukrainian financial science : theoretical paradigm & practical concept of public finance. Oklahoma : DraftDigital Publishing, 2019. 447 p.
23. Gruber J. *Public Finance and Public Policy: textbook*. 6th edition, Worth Publishers, 2019. 896 p.
24. Kizyma T. O., Lobodina Z. M., Khamyha Yu. Ya. Fraud with financial resources of the state: types and effect on the shadow economy. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2019. Vol. 2(29). P. 355–363.
25. Lobodina Z. M., Lopushniak H. S., Kizyma T. O., Lyvdar M. V. Inclusive budgeting: theoretical aspects, prerequisites and necessity for its implementation in Ukraine. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2020. Vol. 2 (33). P. 463–472.
26. Malyniak B., Martyniuk O., Kyrylenko O. Corruption and efficiency of public spending in states with various public management types. *Economic Annals-XXI*. 2019. 178(7–8). P. 17–27.
27. Ostrovska H., Demianyshyn V., Maliuta L., Sherstiuk R., Kuz T., Demkiv I. Conception of an effective budget process and ways of improvement regional budget policy. *Journal of Advanced Research in Dynamical and Control Systems*. 2020. 12 (7). P. 1686–1690.
28. Richard W. Tresch. *Public Finance: A Normative Theory: textbook*. 4th edition, Academic Press, 2022. 568 p.
29. Robert D. Lee Jr., Ronald W. Johnson, Philip G. Joyce. *Public Budgeting Systems: textbook*. 10th edition, Jones & Bartlett Learning, 2020. 575 p.
30. Williams D., Calabrese Th., Harju S. *A Theory of Participatory Budgeting Decision Making as a Form of Empowerment*. CUNY: New York, NY, USA, 2018. URL: https://academicworks.cuny.edu/bb_pubs/1166.

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Державний веб-портал бюджету для громадян. URL: <https://openbudget.gov.ua/>
2. Ціна держави – проєкт CASE Україна. URL: <https://cost.ua/>
3. Єдиний веб-портал використання публічних коштів. URL: <https://spending.gov.ua/new/>
4. Бюджети територіальних громад. URL: https://public.tableau.com/app/profile/ulead/viz/_16360623127390/sheet0